

**Naerder bedenckingen, over de zee-vaerdt, coophandel ende
neeringhe, als mede de versekeringhe vanden staet deser
vereenichde landen, inde teghenwoordighe vrede-handelinghe
met den coninck van Spangnien ende de aerts-hertoghen**

<https://hdl.handle.net/1874/10180>

60

Naerder Bedenckingen,
Over de zee-baerd/ **C**oop=
 handel ende Peeringhe/ als mede de verse=
 keringhe vanden Staet deser vereenichde Landen/ in=
 de teghenwoordighe Vrede-handelinghe met den
 Coninck van Spangnien ende de Aertf-her=
 toghen.

Door een lief-hebber eenes oprechten, ende bestandighen
 vredes voorghestelt.

A

Ghedrukt in het Jaer ons Heeren 1608.

Naerder Bedenckingen, over de tegenwoor- dige Vrede-handelingē met den Coninck van Spagnien.

Gelijcker wijs als in eenen ghemeeynen byant die gene niet alleen tot het blusschen be hulpmich zijn/ die de lecre rechten/water gieten/de naest ghelegene stoffe weypen/waer dooz den byant soude mogen voort's loopen/maer oock de ghene die byant roepen / t'beckhen clincken/wa- ter aenbyngghen oft wijsen/waer het op't spoedichste te beromen is / ende oock die boopenmelck / die wt den reuck ende smoock ghelwaer wordende/waer t' bier be- gint te mypcken/sulcx waershouwen den ghesen die de macht hebben om te comen blusschen : Ende dat het

oock niet bekoorlijck en is/dat pennant / die het ghemeene perijckel siet/daer o- ber soude ledich t' huys blijven/sich inbeleidende/dat die ghene/die tot het bluf- schen ghestelt zijn / van alles soo wel versien ende van het perijckel ghelwaer- schout zijn/datse sijner noch ander lieden hulpe niet van noode en hebben/maer dat een yder ter contrarien schuldich is toe te loopen / om te sien oft hy daer ee- nighen dienst oft hulpe soudē comen doen : Also en heeft het my oock niet re- delijck ghedocht dat ick in desen algemeenen byant mijns Vaderlands niet en soude toe loopen/om met mijne heesche stemme de stemme der roepende te ver- stercken / met mijnen eemer waters/haren grooten plas te vermeerderen/ende met mijn ghetuygenis haer ghetuygenis des perijckels te bevestigen/om dat/ in sulchen gevalle (daer d' een roept : het merste perijckel is hier/d' ander roept: het is daer) de blusschers te beter mochten verzekert zijn / waer het meestope- rijckel is ende / t' selve kennende haer derwaerts voegghen / om de ghemeene schade te weyzen.

Welcke considerattedoos de liefde die ick mijn Vaderlandt toedraghe / my ober eenighe Zaren heeft beweecht om de Penne inde hant te nemen / ende een Discours te maken / waer mede ick de lieden van mijn professie (nauwelck de Coop-lieden) soude mogghen bewegghen om eene Compaignie op West-Indien op te rechten/om also de byant-stichters (die onse Vaderlant dus langhe inden gloet der Oozloghe hebben ghehouden) t' yper in hare eyghene hupsen te byen- gen/op dat/de wijle sy besich zijn om haren byant te lesschen,wy den onsen oock blussen mochten / ende gheblust zijnde / dat onse vpauden gheenen middel ofte stoutheyt en soudē hebben om dien weder t'ontsteken/ende dat alsoo/ volgens het spreek- woort/d' een mes d' ander inde scheede mochte houden.

T'welck onsen byant oock ghelwaer ghelworden zynde / heeft eenen anderen middel bedocht / ende siende dat hy doos d' Oozloge onse Vaderlant niet en can t' onder byengen/soo went hy nu den Vrede looz/meynende doos den selven be- ter tot sijn vermeten te comen.

Maer alsoo my dunct/ dat ick hier in oock reuckhins byant gheraken heb- be/ende wetende dat een cleyn vourke diekwils een groot yper ontsteekt / soo hebbe ick een Discours ghemaect tot waershouwingē / oft het gebeurde dat

ick daer in erghens eene boncke aenwijfen mochte/die van andere niet ghesien en wierde: by welck Discours ick hebbe bewesen / dat het seer apparent is / dat den eerlinghe met den Vrede seer sal veruallen / ende dat d'wtghewekene wt de verheerde landen weder derwaerts sullen vertrecken / waer dooz desen staet seer soude verswackt / ende den Vyant versterckt worden.

Ten anderen hebbe daer by ten deele wederleydt d'opinte der ghener/die desen Staet niemmen te versekeren / almen de verheerde Landen liete inden stant daerse nu in zijn/sonder vooz hare Privilegien/ofte vooz der wtgewekene vyahypt te spreken/ende hebbe ter contrarie bechoont/dat naest God/de vasticheyt van desen staet daer in ghelegen is / dat inde verheerde landen / d'oeffeninghe vande ghereformerde Religie besproken worde / de Landen in hare volcomene Privilegien werden gestelt / ende alle nieuwicheden af gedaen. Doch also hier op noch eenige pointen staen te considereren/die ick in t'voorsz Discours niet aengheroert en hebbe/sal de selve wat bzeeder verhandelen / die deplende in vijf deelen te weten:

- i. Dat door den Vrede de neeringe seer sal vergaen, d'vvtgevve ke-
ne vveder vertrecken,ende consequentelijc desen Staet seer ver-
zvackr, ende den vyant sal ghesterckt vvorden.
- ij. Dat voor desen Staet door den vrede geen vasticheyt, voordeel,
noch versekeringhe en vvort vercreghen, blijvende de verheer-
de landen inden stant daerse nu in zijn.
- ijj. Dat de meeste versekeringhe ghelegghen is in der Nederlanders
herten te vvinnen,die sullen vercreghen vvorden,soomen hare
Privilegien ende vryheyt voorstaet.
- iiij. Dat sulcx met recht mach ende moet verfocht vvorden, ende,
by den vyant ghevveygert zijnde, geen en behoort ge-
maect te vvorden.
- v. Ten laetsten, soo den vyant sulcx vveygerde: oft dese Landen
noch middel hebben om d'Oorloge langer te houden staende.

Niet dat ick voorgenomen hebbe / ober dese punten subtylicke te disputeren / oft met heel exempel der ouden te bevestigen (waer toe ick my oock te zwack kenne) maer meyne voornemelijck te kennen te gheben/wat der wtghewekene verstant/gheboelen ende begheeren in t'ghemeyn hier van is / latende andere voordeelen/oft sulck begheeren redelijck zy oft niet.

Wat her vertreck der wtgewekene ende t'verhalten der neeringe belangt: also ick het selve in mijn voorgaende Discours in t' lange hebbe verhandelt / en wt de principale fundamenten vande Coopmanschap/nature vande Coop-man ende Ambachef-man/als oock de gheleghentheydt der Steden/landen ende Rivieren der verheerde Landen sulcx bewesen / soo sal ick t'selve hier maer coztelijck aen roeren/ende niet eenighe redenen bevestighen.

Bestaende de neeringe ende Traffijcke / inden Coop handel ober lant / ende den handel ober zee / waer van de handel te lande den rijcksten is / ende ghelijck als de rechte hant / waer toe / ghelijck bewesen is / de verheerde Landen de beste ghelegentheit hebben / daer by voeghende / dat Vranckrijck gelegentheit sulcx is dat het meeste deel der Steden so bequaemelijck comen tot de verheerde landen hare goederen ruyghen als wt hare enghen Zee steden / alwaer se eerst te water moeten ghebrocht worden / den risgo vander zee daer op geloopen / ende dobbelle onkosten ende winste op moet betaelt worden / welchen risgo vooz sijne Waren veel meer bedyacht als de Waghen- brachten van t' selve 150. oft 200. Wijlen wechys te voeren ende al wozt het ter zee ghebrocht / soo moet het te lande noch veruoert worden.

Ende boven de bequaemheyt die de verheerde landen oock hebben om hare waren Winter ende Somer t'ontfanghen ende te verseynden / soo hebben sy de Posten op alle plaetsen van Europa, t'welck een sake is daer den Coop man veel aen is ghelegen / om d' eerste afpsen te mogen hebben van t' ghene in andere landen passeert / om hen in t' coopen / ende vercoopen daer na te rechten.

Daer en teghen / wannere de Coop- lieden hier te lande avys crigen dat er gens eenighe Waren wel begeert zijn / ende die dan te water moeten versonden worden / soo worden de schepen dooz contrari: wiint menichmael eenige maanden langh van hare reyse verhindert / oudertusschen verandert de merckt / ende den Coop- man / die meent 10. of 20. ten hondert aen sijn goet te winnen / ront d'ickwils soo vele daer aen te verliesen / ick late staen / dat / als het verderf- selijcke Waren zyn / de selve somwijlen tot niet comen / daer den Coop- man / die sijne goederen ober lant seyndt / de daghen can tellen wannere sijn goet behoort t' arriveren.

Wt het welke / midts gaders t' ghene in mijn voozighe Discours verhaelt hebbe / ghenoechsaem blijkt / dat de verheerde landen tot den handel ober lant de beste bequaemheyt hebben.

Laet ons nu comen tot den Zee- handel / dien ick bergheelijcke by de slinckie hant om dat / ghelijck sy de dinghen wel aenbat / maer die aende rechte hande ober gheeft / om dooz haer ghestiert ende ghebruyckt te worden / alsoo worden de goederen ter zee wel aengebrocht / maer moeten meest te lande- waert in ver- boert ende getransumert worden: bestaende den selven Zee- handel inden Westerschen ende Oosterschen handel.

Wat den Westerschen handel aengaet / den selven is den rijcksten / alsoo meer sijne Waren derwaerts gheuoert / ende van daer ghebrocht worden / als naer Oosten / dan den selven is van nu aen seer bedoyden / overruyds de Francoysen Enghelschen, Schotten, Oosteringhen als oock die vande verheerde landen op Westen sterck handelen / alle welke natien teghens maldanderen claden: t'welck noch meer sal geschieden / wannere die van dese landen derwaerts hare bye vaert hebben / ende dat die vande verheerde landen hare goederen met minder onkosten daer sullen comen bzenghen / diese / als vooz. is / oock tot leegher prijs sullen incoopen als andere / ende alsoo sal den handel ons in tijt van Wred. wernich profijts gheven ten aensien van t' ghene sy ons ober 15. oft 20. Jaren gegeven heeft / wannere wy dien meest allen hadden / ende de Francoysen

ten, Enghelesche ende die bande verheerde landen daer wt gefloten waren.

Het is oock te beduycken / dat de Spagniaerden den Cooplieden / Schepen ende goederen van dese landen nu ende dan quellinghe ende moeyte sullen aendoen / ende / so sy hun erghens in comen te misgaen / haer niet alle rigeur handelen / oft oock valschelyck beschuldighen / haer / als den Wolf het Schaep / antijghen dat het t' water beneden strooms hadde trouble ghemaecht / als sy soude d'zinken / alsoo sullen sy hun oock op leggen / oft / datse gelt hebben wt ghevoert / des Coninck Tollen / ende rechten ghenomen / schandael ghegeben / oft dierghelijcke / waer over dan de Cooplieden ende Schippers ghehanghen worden / deschepen ende goederen aengeslagen / ende men moet te hove solliciten om die los te krijghen / zijt ghy ontschuldich / den Coninck gheeft u de beste woorden bande Werelt / ghy wort ontslaghen / maer ondertusschen bliect de helft van Schip ende goet uide keerse / ende wort in onkosten gheconsumeert / ende gaet soeckte dan in d' asschen / welcke saken wy dickwils hebben geerporimenteert.

D'enghelschen, als oock die van Embden, mogen ons hier in oock vooreen levendich exempel dienen / die hare gheledene schaden op eene onghelofelijcke sommeer stimieren / sonder d' arresten ende andere quellinghen die den Spagniaert de Schippers aen doet: waer dooz den Coopman sal vreesen eenighe Manufacturen van dese landen te seyn den / oft in onse schepen te laden: ende die dese zwarectheden voorezen hebben ghevoelt / sullen altyt achterdencken hebben dat den Spagniaert sijne oude kercken weder sal spelen / ende veel schepen ende goederen van dese landen in sijn lant hebbende / de hant daer soude mogen op leggen: om welckier oorzake wille de Cooplieden oock liever inde verheerde oft neutrale / als inde vereenichde landen sullen woonen.

Enighe zijn van ghevoelen dat den Spagniaert t' volck van dese Landen wel sal tracteren / daer ick niet teghen en hebbe / voore soe veel het schips- volck belanght / om die aen te locken ende in sijnen dienst te krijghen / waer aen sy geen ghelt en sal sparen / maer niet de Cooplieden / schepen / ende goederen en sal het soe niet toe gaen.

Die bande verheerde landen hebben oock de brquaemheyt datse hare schepen die van Westen oft Oosten comen / inde Wielinghe comen laten in comen / alwaerse in 24. uren na het arrivement haer connen avijseren / oft se die begheeren gheloft oft Oostwaert oft Westwaert voorts ghelopen te hebben / welcke brquaemheyt die bande Nase oft Texel soe wel niet en hebben.

Ick soude hier noch veel andere redenen by brenghen om te bethoonen / het voordeel dat de verheerde Landen in tijt van vrede hebben / als / namelijk de Spaensche ende Portugijsche Cooplieden die daer woonen / de correspondenten diese daer hebben / ende anders meer / dan referere my aen mijn voorgeande Discours achtende dat daer in t' selve ghenoech bewesen hebbe.

Wat den Oosterschen handel belanght daer eenighe seer op staen / malcanderen wijs makende dat die pinners in dese landen soude blijven / al ginghen de verheerde landen dooz den vrede weder open / tae dat sy eer soude toenemen als af nemen: ick en weet niet wat redenen dat sy daer toe hebben / nochtans moeten wy dit oock wat naerder in sien.

Door eerst is het dien van Amsterdam (die de boornaemste Oost-handelacrsgijn) Genoech bekend / dat d'wtgewekene die in hare stadt woonen/na advenant van hare quantiteyt soo sterck op Oosten handelen als d'inghebooyne / die in Oosten Facteurs van hare natie hebben / de welke dien handel volcomelijck verstaen / als nu die vzeemde Coop-ieden van Amsterdam na haer Vaderlant weder souden comen te vertrecken / soo souden sy wt de verheerde landen oock op Oosten negotieren: ende alsoo der vele Manufacturen derwaerdtz worden ghesonden die inde verheerde landen beter coop zijn als hier / so moetmen daer boozetouren brenghen in eenighe Oostersehe Waren/ (want ghelt woxt van daer weynich ghebrocht) ende die hebbende soo moeten sy vercoopen bezeffens hare ghebueren/ende alsoo sullen sy niet alleen haer selven maer oock andere landen daer van connen versien.

d'Oosterlinghen die t'Amwerpen haer huys ende Privilegien hebben/ ende in eenighe Jaren herwaerts niet en hebben ghenegotieert/die sullen oock soeken haren ouden handel te restablieeren/waer door dien handel in veel handen sal ghediverteert worden/ende consequentelijck hier moeten afnemen.

Soomen hier op seght/ dat die van Hollant beter coop comen baren als die van Zeelandt / oft die vande verheerde Landen: dat staet ick wel toe: maer dit boozdeel en hebben sy op de Oosterlingen niet/ twijffel oock/oft sy't op de verheerde landen sullen behouden in tijt van vzeede / ende oft het soo ware/so sullen die van Vrieslandt ende t'Noorder quartier/ so lief op de Wielinge ende Vlaemsche Kusten baren als op Amsterdam / ende weynich verschil inde vrachten maken.

It ben ooc van gevoelen/dat d'wtgewekene vande verheerde landen/ elders middel sullen vinden om in tijt van vzeede/de Schepen/Ammonitie/Gheschut ende victualie beter coop te becomen als inde vereenichde landen/ende/soo den Vzeede ghemaeckt woxt sonder vryheyt boozde wtgewekene te bespreken/ datse dan sullen vrachten om van eenighe ander plaetsen op Oost ende West-Indien wt te reeden: t'welck sy onghelijck beter coop sullen doen als die vande vereenichde Landen/al waert oock een groot ghetal van Schepen / ende dat sonder datse onder eens anders gheheet oft authoziteyt sullen behoeven te staen/maer by ende haer selfs zijn.

Wat het vertreck vande wtgewekene belanght / hebbe t'selve in mijn boozgaende Discours ghenoech bewesen / want hebben in haer Lant eene schoone Landoutwe/ghesonde lucht/goede wateren/ fraye bequame huysen/boven dien de goede ghelegentheyt tot den Coop-handel/ ende de liefde die de Menschen van naturen tot haer Vaderlant hebben. salse oock bewegen/want is het waert'ghene men ghemeenlijck sept/dat het quaet is in een quaet lant ghebozen zijn dewijle men alrijt weder derwaerts wilt / veel meer salt aldaer plaetsen hebben/daert een goet lant is.

Ick hebbe oock bewesen dat de neeringhe hier ghedwongen ende als teghen nature ghecomen is/ door t'sluyten vande verheerde Landen: nu t'ghene inde nature ghedwongen woxt / blyst niet langher als de dwinghende oorsake en duert/ende/die op houdende/so keert alles weder in synen vorigen stant/t'welck niet d'oversche exempel hebbe bewesen dat in desen deele met den Coop-handel

del oock staet te gheschieden/ onder andere met het exempel vanden **Wrede** tusschen **Vranckrijck** ende **Spagnien**, ende met de **Stadt Antwerpen** ten tijde van **Don Iean d'Aultria**.

Het is oock een gemeyn geboelen/ dat dese landen tot sulcken rijckdommen ende welvaren zijn ghecomen / dooz de clepne belastinge die sy altyt hebben gehad / waer dooz de lijf-tocht ende de **Manufacturen** beter coop zijn gweest als in andere landen / t'welck den vrenden **Coop-man** hier heeft doen comen/ die dan sijne **Coopmanschappen** oock heeft mede gebrocht / om datser niet seer belast en worden ende soo heeft d'een d'ander ghetrocken/ waer dooz het **Lant** is comen te **floreren**.

De vereenichde **Landen** sullen in tijt van **Wrede** oock eenighe belastinghen moeten dragen/waer mede den lijf-tocht ende **Manufacturen** sullen verbiern/ oft de wt en incomende goederen bezwaert worden / waer dooz de **Coop-manschappen** dan meer sullen moeten ghelden : waer wt dan sal volghen / dat dese **Landen** in neeringhe ende volck sullen afnemen/ ende dat den vrenden **Coop-man**/elders sal soecken sijne **Waren** te coopen ende vercoopen.

Eenighe seggen/datmen dit alles sal comen voorszomen/midts inden **Wrede** besprekende/ dat gheene schepen wt der zee comende en sullen moghen na **Wabant** oft **Blanderen** varen/maer hier moeten **Cape** nemen/ende haren last vrenken/ende dat de schepen die van de verheerde landen ter zee-waert willen / hier oock eerst souden moeten lossen / ende dan sullen hare goederen met sulcken lasten bezwaert blijven / dat die bande vereenichde **Landen** hare **Waren** beter coop sullen connen gheben / als die bande verheerde landen. Hier op hebbe in mijn voozgaende **Discours** oock geantwoort/ende bewesen dat sulcx den reysen wech is om de neeringhe ende **Zee-vaerdt** van hier te verdrayven / ende die van **Wabant** te bewegen om de **Demer** inde **Mase** te vzenge/ ende wat voozdeel dat sulcx de **Steden** aende **Mase** soude geven ran een vder bedencken.

Maer vooznemelijc dient hier wel geleedt, oft dit die bande verheerde **Landen** niet en soude beweghen om eenighe dupsenden aen **Ostende** te coste te leggen/ om met middelbare schepen so wel op een leech/als met het schoch water/daer in te moghen comen/ende voozts de vaert op **Bugge** ende **Ghent** / also diepen ende wijden / datse met **Heuden** oft andere mindere schepen **Winter** ende **Somer**/die vaert tot **Ostende** souden mogen gebuycken / waer dooz de **schueringe** inde **Geule** soo groot soude vallen/ dat den doypel/die nu daer vooz leydt/soude wech gespoelt worden / t'welck also een bande beste **Havens** van **Nedertlant** soude worden : **Jae** ick meyne /so de **Geule** can tot een enghde ghebrocht worden / daer den **Wpant** nu aen doende is / dat sy de diepte daer wel sal cryghen/sonder de voozs, vaert niet artifice te diepen oft te wijden : nu wat schade dese landen daer dooz soude toe ghebracht werden/ran een vder lichtelijck af meten. 't is oock wel te ghelooven dat veel **Disschers** ende **Woodts** volck derwaerts souden gaen wonen om in **Spagnien** byer te moghen varen.

Men moet oock niet meynen/dat den cost den lufft soude doen vergaen/alffer anders eenighe hope ware/want heeft een eenighe **Stadt** van **Wuppel**/om de **becommeringhe** te schoutwen/ die die van **Weschelen** haer aen deden / haer niet ontsien/een vaert te maken van vijf oft ses mijlen lanck/daerse **Bergen** hebben moeten

moeten dooz graben / ende die in dien tijt ontrent 600. Duyfent Croonen ghe-
koff heeft/wat en sal het gheheele Lant niet doen/ om sulcken quellinge t' ont-
gaen?

Soo dat het hier mede gaen soude/ ghelijckmen ghemeenlijck sept/die sijnen
Ruse af snijt die schent sijn aenghesicht / also oock die sijne stroomen/hadens/
en liebieren becommert / die veriaecht sijne neeringhe ende Zee-vaert/ende in-
sonderheyt soude het die van Zeelant schadelijck zijn/die anders gheene vertte-
ringhe en hebben van t' ghene wt der Zee comt/als ober Zabant en Vlaende-
ren/ende/al wat den Hoornpot passeert/dat zijn sy quijt/want die van Holland
comen de landen ober Rhijn ende voozts enen hoek van Duytflant genoerch
probideren : Ende al waer het soo/dat de goederen met Licenten belast waren
ghelijck die ghene die op andere neutrale Landen versonden worden/soo soude
daer mede wels lants incomé verbeteret zijn/maer den Coop-handel oft neering
ge en soude daer om niet te meerder wesen/want/of de goederen hier verrocht
worden/oft dat se voozts ghesonden worden op neutrale Landen/ soo souden sy
dacom niet te min moeten de lasten betalen / ende also sal het coopen ende ver-
coopen (t'welck de neeringhe eyghentlijck is) eben wel inde verheerde landen
vallen . De schattinghen ende lasten moesten oock wel cleyn zijn / ofte anders
sullen als voozts is/de goederen enen anderen cours nemen / want men weet
hoe veel dat den Coopman doet om een of twee ten hondert te winnen/ick ach-
te dat de Heeren der Admiraliteyt sulcx oock niet dan te veel en hebben gheer-
perimenteert / hoe dat veel lieden/om een half ofte dyp quaert ten hondert te
vervrijghen / menichmael het geheel Capitael in groot verrijckel hebben ghe-
felt : Ick late staen de Jalousien/partyschappen/ende haet die daer dooz tus-
schen de Nederlanders soude ontstaen / als men dooz sulcken middel malcanden-
ten de neeringhe soude willen ont trecken : Ende ick gheve oock te bedencken/
war voer dat het den vyant gegeven ware om ons te beschuldighen ende sijnre
Ondersaten herten tot hem te trecken/ende die teghens ons op te hysen / vooz-
ghebende dat wy alles deden tot ryghen bate ende profijt/ ende niet tot Vader-
lands beste.

Eyndelijck moetmen oock insien / hoe seer dat de hupsen sullen comen van
prijz te wijcken / soo een deel vande wtghelwekene vertrecken / vooznelijck
inde Steden die seer vermeerderet zijn/ende wanneer twee/ of dyp hondert hup-
sen in een stad quamem ledich te staen / oft de selve niet terstont de helft en sou-
den af slaen soo in huere als in coop/ t'welck nochtans den vooznaemisten rijc-
dom der Steden is : waer dooz het in comen/ so vooz de ghemeene saken als de
particuliere/seer soude minderen : hier van souden ons vele steden comen tot
exempel dienen / dan ick sal alleenlijck de stad Antwerpen nemen / daer men/
sints het overgaen heeft moeten ghelt toe gheven om dat de hupsen souden be-
woont worden:een pder weet oock wel/hoe wepnich dat de hupsen vooz het o-
ber gaen vande verheerde landen/ al hier zijn weert gheweest/op welcken voet
het apparent is weder te comen/al b'even hier nocht ghelwete in tlant/
want de Steden zijn seer vergroot/ ende eenighe de helft vermeerderet/zijnde de
hupsen beter in eene cleyn stad tamelijc bewoont/als in eene groote qualijc be-
woont.

Maer mede ic achte nu genoegsaem bewesen te hebben/ dat dooz de vrede/de neeringe en d'wtgewekene van hier sullen vertrecken / ende also de landen van hare middelen en volc ten deele ontbloot / en daerentegen den vrant sal gesteret worden/ en dat ons sal ober comen tgene den Propheet seyt tot die van Ninive.

Nahm 3. 16. Ghy hebt meer handelaers dan sterren aenden Hemel zijn, doch nu sullen sy hē wt breyden als Kevers ende daer van vliegen.

Dan nemant sal hier op moghen vragen / waer toe dit alles dient verhaelt / wat remedie datter teghen is / ende of men om eenighe steden hare neeringhe en Lants incomen te behouden / soude willen oft behoozen in d' Oorloghe te blijven? Ick antwoorde/ neen/ ende dat sulc mijne meyninghe oock niet en is maer ick houde dat eenen lijdelijcken Peps vooz een goede Oorloghe behoort gheprefereert te worden/ doch dit moet ic in t' vooz-ly gaen daer op seggen/ dat wy vooz den aenbanck van dese Oorloghe hebben in eene seer ellendige slavernije gheseten/ ende onse misere ginck daghelick wassende / sonder dat wy eenighe hope van verlossinghe saghen/ maer onse Vaderlant is/ met Godts hulpe/ dooz d'Oorloge daer van ten deele bevrijt. Dan/ dat ick dese dinghen verhael/ is om te bewijssen hoe weynich voozdeels ende versekeringhe dese Landen vercrighen dooz den vrede/ ende hoe datse haren verzoenden ende gecrepten vrant haer voozdeel ober geven/ ende t' selve quiteren/ op dat men oock niet vooz eenen lijdelijcken Peps en soude aennemen/ t' gene eenen strick is om ons in een ghebuerige slavernije ghebonden te houden. Waer laet ons voozts varen/ ende sien:

Oft voor dese Landen door den vrede eenighe versekeringhe ghegeven can vorden, blijvende de verheerde landen inden standt daerse in zijn.

Nu/ alles wat men tot der landen versekeringe soude comen bedentken wort verbatet inde vinstellinge deser landen by hare Hocheden/ met Agreatie vanden Coninck van Spagnien: Dat wy altyt sullen gewapent blijven/ ende sulcken getal van Crijs-volck houden om onse vanden wel getroost te verwachten: Ende verbintenissen die wy sullen maken met de onliggende Potentaten: In het betrouwen dat den Spagniaert sal sijn woort houden/ ende/ oft hy den vrede wilde byken / dat die vande verheerde landen hem daer in niet en sullen te wille zijn: ende eyndelijck sal daer noch by voeghen/ t' vertreck vande vanden Soldaten wt den Lande

Wat belanght de vinstellinghe ende Agreatie: Ick en can niet bekinden dat desen landen in't minste eenighe versekeringhe/ versterkinghe oft verbeteringhe daer dooz ghegeven wort: t' is wel waer / datter groot verschil is tuschen den Spagniaert ofte hare Hocheden/ vooz Deeren vande Landen te bekennen oft niet te bekennen/ maer daer mede en geeft den Spagniaert noch niet t' ghene ons toe comt/ ick late staen/ dat hy pets vanden sijnen soude geven / het heeft in d' eerste wel apparentie ghelijck oftet wat ware/ te segghen/ wy zijn nu bye Landen bekent/ daer op den Spagniaert niet meer en mach pretenderen/ wy hebben daer wy om gheoorocht hebben: Welck verre van daer is / want wat zijn dit anders als woorden? ende ghelijck het Spagnisch spreek-woort seyt

sept: Palabras el viento las lleve, dat is: Den wint hoert de woorden wech/
hy sal d' Agreatie teekenen/ dan hebben wijse int parchement /maer wat her-
sekeringhe / dat hy oft sijne nacomers sullen haer woort houden? dan t'is veel
meerte gelooven dat hy in desen soeket het Italiaens spreek-woort in t'werck
te legghen: D'arcli tutto, & pigliateli tutto, dat is: Gheeft het hem al / ende
nemet hem al.

¶ Schijnt ooc wel / dat den Spagniaert sijne reputatie hier in wat te royt doet/
maer wat byaecht hy na eere/ als hy mach profijt doen? ende can hy door dien
middel tot sijn vermeten comen / so salt hem by vele politiquen tot grooter re-
ren gherekent worden: ende/ ghenomen dat sijne reputatie te royt gedaen woort
wat winnen wy daer mede anders/ dan dat wy sijnen haet teghens ons meer
ende meer ontsteken/ ende sijne begheerlijckhepdt vermeerderen om ons onder
sijne clauwen te crughen/ ende sijnen moet aen ons te coelen?

Men weet ooc wel hoe verre dat de beloften van t'hups van Spagnien stre-
ken/ die van over de hondert Jaeren herwaerts openbare professie schijnen ge-
daen te hebben van niet te sullen houden tghene sy beloven/ alsoe maer voozveel
daer by en meppen te doen/ ende dat niet alleen aen ons/ die sy vooz ketters en
de rebellen zyn houdende / maer selfs aende Roomsche ghesinde Potentaten
soo wel hare bloetverwanten als byende / ghelijck sulck by de Histozien van
Italien, Duytschland, Franckrijck, ende voornemelijck deser Nederlanden/
met veel hondert exempelen soude connen bewesen worden: ende dat hem nem-
mermeer oorzaken en ghebyken om t' Oorloghen / daer van connen Franck-
rijck, Enghelant ende Duytschland ons tot versche exempelen dienen.

¶ Eenighe seggen/ dat d' onligghende Potentaten daer by sullen sien / dat wy
een goede cause hebben: ende dat wy tot noch toe een rechtveerdighe Oorloghe
gevoert hebben/ ende/ soomen niet den Spagniaert weder moeste in Oorloghe
comen/ soo salt onse sake rechtveerdighen: maer t'waer seker een arm Recht
als wy anders gheen en souden hebben / dan t'ghene ons door t'woort vande
Coninck van Spaignien soude ghegeven worden: ende wie is het doch vande
omliggende Potentaten/ die maer in t'minste eens heeft hoozen spreken van on-
se Privilegien/ ende op wat conditien wy onse Heeren hulden die aende gerech-
ticheyt van onse cause heeft ghetwijffelt / ofte ghelaten met dese landen in ver-
bont te treden/ en die t'assisteren? Want hebben die van t'keiserrijck Franck-
rijck, Enghelant ende Denemarcken eertijts/ ende noch roys die van Swe-
den recht ghehad/ om hare Coninghen af te setten/ hoe veel te meer hebben dese
landen dat recht teghen hare Heeren? Soo yemandt wilde segghen: dat den
Spagniaert onse Privilegien niet en heeft geviolert / noch teghens ons mis-
daen/ waerom wy hem soude moghen verwoyden / dat ware eben so verl als te
willen ontkennen dat de Sonne claer is / derhalven en achte ick sulcke gheene
antwoorde weerdich.

De Spagnische Paus-ghesinde Dorsien en sullen om der Agreatie wille dese
landen niet meer by / noch onse cause vooz goet bekennen / als te bozen / noch
ons daerom assisteren/ maer ter contrarie sustineren/ dat wy den Coninck daer
toe hebben ghedwonghen: ofte dat hy anders apparent was alle sijne Landen
te verliesen / ende dat hy daer aen niet en is ghehouden: want boven den ghe-
meppen

meppen stemmen Constancken regel (namelijck datmen den ketters gheen ghe-
 looße en moet houden) soo hebben sy noch veel andere cromme regels (die haer
 de Jesuiten inde hant steken / diese van haeren Vader ontleent hebben / ende
 daer sy hen teghen ons moghen mede behelpen) waer teghen dese Agreatie
 eben soo veel soude helpen/als het gerammel van hare Clocken tegen den don-
 der / t'quispelen van haer Wy-water teghen den Duvel/ ofte haers Vaders
 (des Paus) Bullen teghen de Velle: ten ware datmen den Spagniaert, als hy
 hem tegens ons quame te vergripen/terstont d'Agreatie voor den neuse leyde
 soo soude hy van schaente veranderen / ende soo roodt worden als een Tenne
 schotel.

So dat ick tot noch toe daer by gheen verlies voor hem/noch voordeel voor
 ons en can speuren / maer ter contrarien / soo isser voor hem niet alleen groote
 verskerheyt maer oock profijt in ghelegen / want daer mede soo wort by hem
 ende de sijne terstont besloten (ende Godt gabe datter onder ons ooc niet eenige
 en waren die daer toe stemmen) segghende : wy worden voor vrye Landen be-
 kent/ende en willen gheene Wetten in ons lant gestelt hebben / maer die rege-
 ren na onsen sin / alsoo en moghen wy oock gheene Wetten in sijn lant stellen/
 maer hem laten regeren na sijnen sin : Van hier onder leydt een vande voer-
 naemste Schorpioen- steerten verborghen / daer dese Agreatie mede verriert
 comt/sonder noch andere die by my ende den meestendeel van mijns ghelijcke/
 namelijck gheeneene lieden / niet ghesien en worden / dewijle dat (soo doende)
 onse cause / ende die vanden vpant als ghelijck ghemaect wort/ ende in eenen
 graet ghestelt : ende alsoo soudende Heeren Staten gutteren alle de gherech-
 ticheyt die sy aende verheerde landen hebben/ende laten den Spagniaert in sijn
 ne conquesten/die hy op de vereenichde landen ghedaen heeft/ papsibelijck do-
 mineren/ende sijne banieren in tecken van sijne vscroten oprechten /daer mede
 te kennen ghevende/dat hy de E. Mogende Heeren Staten der vereenichde
 landen heeft ghedwongen af te staen van haer goet ende loffelijck voornemen/
 t'welck was / d'Oozloghe te continueren tot den eynde toe / niet alleen voor
 eenighe Prouintien/maer voor alle de Nederlanden in t'generael / tot vryheyt
 vande goede inghesetene beyde naziele ende lichaem.

Wt al t'welck ghenoech blijkt / dat den Spagniaert de Agreatie gheeft tot
 sijn eyghen verskerkinghe ende niet tot d'onse / want hy soude daer mede niet
 alleen vercrijgen het papsibel bezidt vande verheerde Landen (welcke zijn het
 voornaemste deel deser Nederlanden/die hyso door geweld als verraderijē heeft
 geufurpeert) maer ooc weder het recht ouer de selve/dat hy door sijne mis-han-
 delinge heeft verlozen/ grootelijc tot na deel van dese landen/ende voorneme-
 lijk der armer wtgeliekene/die hier door tot eeuwigē ballingen wt haer liebe
 Vaderlant worden ghemaect/ende wort de hope oock schier af gesneden / dat
 Nederlandt pnummermeer weder in vryheyt tot een lichaem soude comen / maer
 wel is te vreesen / dat het weder onder het tyrannich jock soude moghen val-
 len. Ende tot hier toe en vinde ick noch gheene verskeringe : latet ons nu sien
 oft de vreedsame wapenen meerdere oft betere sullen gheben.

Om dan door de wapenen eenichsins verskerkt te blijven / soo sullen wy op
 het minste moeten onderhouden ontrent 18, oft 20, duysent mannen te peerde
 ende

ende te boet/ soo omde Frontieren wel te besetten / als om de quaetwillighe
Paus- ghesinde **W**anck te houden / ende den vbandt op de handen te sien/
die in de verheerde Landen alrijt middel heeft om t' sijnen belieue volcx ghe-
noech op te nemen / ende sijne Garnisoenen in Italiën, als / tot Milanen, Na-
pels; Siciliën ende Bourgondien (daer hy ordinaerlijck 30. ofte 40. duysent
mannen hout) de helft te verstercken die hy in toytten tijt can by malcan-
deren crügge/sonder dat wy t' selue schier comen wetē; tae ooc onder t' deel van
in Italiën, Duytschlant ofte elders Oorloghe aen te nemen / de selve inder
haeft op de Frontieren brenghen: t'welck wy niet en connen beletten / ende
waer teghens wy t' aller stout moeten versien blijen.

¶ 't is oock wel te gheloooven / dat hy diekwils sal valsche gheruchten stro-
pen/ ende d'uyghen/ ghelijck oft hy van sinne ware d' Oorloghe teghens ons
te beginnen/ om ons op meerdere costen te iagen/ of als wy versumpen: h wa-
ren ende sulc y inden wint sloegen/ ober ons te brenghen/ t' gene den iongen ober
quam/ daer de fabel van Esopus van segt/ die met sijn onmoedich roepen ver-
oorjaecte/ dat de Herders daer niet op en achteden als het ongeluck d' abelijc
quam / alsoo soude hy oock diekwils d'uyghen ende ten lesien slaen / als men
daer minst op denken soude.

Ende my dunct dat de landen in tijt van vrede meer sullen belast zijn met
20. duysent mannen in dienst te houden / als inde Oorloghe met 50. duysent
mannen; want dooz de quade neeringhe ende dat slants v'uchten wat beter
rooy zijn gheweest als de voozleden Jaren / hebben de Pachten vande con-
sumptie veel min wtghebrocht als vooz desen/ welke veranderinge ick gis-
se op een vierde deel / of latet het maer een seste de l wesen: En nu een seste ver-
mindert zijnde/ daer eer meer volcx in dese landen is ghecomen/ alffer wt ver-
trocken is / wat sal het wesen soo de neeringhe meer comt te vervallen/ ende
d' wtgh weken te vertrecken? so sal het schier op de helft comen/ ende in tijt
van vrede soo sullen de landen niet ober de helft vande belastinghen connen
draghen / daerse nu mede belast zijn / oft de goede inghesetene souden inden
grondt bedooven worden / alsoo de naburighe Landen weynich ofte niet
en gheben/ ende apparentelijck sullen hare Voorheden oock alle lasten so veel
af doen alst haer mogelijk is / om hare Landen te verbeteren/ ende dese Lan-
den te verzwacken / soo soude dan het incomen maer het vierendeel blijen
van dat het nu is / want de helft minderende de lasten blijvende / soo blijst
maer het vierde deel als de lasten de helft ghemindert worden/ al trocken wy
oock noch al eenighe contributien ende Licenten: Ende alsoo is het appa-
rendt dat dese veenichde Landen sullen comen inden standt ghelijck vooz
de troubelen / ofte daerse in waren vooz het overgaen van Zabant ende
Wlaenderen.

¶ Oft nu de vooz 30. duysent Mannen sullen connen onderhouden wor-
den/ (mitsgaders andere lasten / soo van Fortificaten / Munitionien / Wi-
bres/ Capitepens ent retenus/ recompensen vandienssen/ als tachtigheden/
ende Interesten gesupert en betaelt met het resterende vierde deel/ het sel-
ve laet ick de reken- Meesters rekenen / maer my dunct dat het spade sal
23 19 by

hadde sal by comen / ende soo den byant van binnen een Jaer bijs oft ses d' Oorloghe weder begint / waer geraken wy weder aen middelcye / ende hoe salmen de ghemeente weder tot het gheben byenghen ! Ick geswige de ongheloofselijker zorge die de regereers sullen op den hals hebben / om des byants Menees ende practijcken te voorzomen / die by / so door sijne Favoriten als de Jesuiten / die door het lant sullen loopen / sal soecken aen te rechen. So dat desen byde sal bynaest zijn gelijc den Byde die eene belegerde Stadt heeft / die den byant van Lijsten vast besloten hout / ende sich in sijne looy graben bedect houdende / daer gré gewelt op en doet met schieten oft stozinen / maer ondertusschen die ondergrast / waer mede sy meer schade lijdt ende perijckels loept in eenē dach / als of sy daer thien daghen op sehote / eben alsoo ist hier oock : want wie sal dat ghesind van Jesuiten / in tijt van byde comen verhinderen hier in t' lant te comen / ende daer hare mynen te maken daer sy seer constich van zijn / ende alle andere grabers daer in te boben gaen / want sy schier soo haest enen gheheelen Staat soudē comen onder graben ende doen vallen / als andere myneurs eene stad / ermpel aen Vranckrijc . Hongeren ende Polen, daerse niet alleen den Aepser / ende de Coninghen seer na hadden wt gegraben / maer hen selven mede.

Soo dat het enen ellendighen Byde soude zijn / daermen in gedurige zorge soude moeten blijven / ende de Ghemeente met sulcken zwaren lasten bezwaren sonder dat de Landen daer eenich voordeel by soudē doen / maer Slants in comen soude gheconsumeert worden / sonder hope van profijt / ende noch soudē men wepnich verskeringe hebben / ende veel min als inde Oorloghe. Nu moeten wy sien of men niet d' onliggende Potentaten beter sal verskeret zijn.

Dit heeft wel wat meer schijns / maer min vasticheyt : want ghenomen wy maken een verbondt met d' onliggende Potentaten / als Vranckrijck, groot Britaignien, Denemarck ende eenighe Duytsche Woysten / die sullen beloven / dat soo den Spagniaert ons d' Oorloghe weder wilde aen doen / t' sy binnen een Jaer ses oft acht / oft langher (want t' in comt hem op een Jaer oft twee niet aen / alsoo sijne simulatie ende patientie groot is / om te bedyeghen oft te verrasschen / ende sy weet sijne verraderijen wel te laten rypen) dat se ons sullen assistieren met een seker ghetal van volcke / oft de wapenen met ons teghen den Spagniaert aen nemen : dit ware wel goet als het so geschieden mochte / maer goede borghe waer goet dat het gheschieden sal / ende / oft sy het niet en deden / sy zijn ons te machtich ende te groot / om haer daer toe te dwinghen / maer als men in siet dat niemant en hinckt van een ander Dans zeer (volghens t' ghemeyn spreck-woort) soo isser grootelijc aen te twijffelen / alsoo d' erperientie ons leert dat de Woysten eens wt eene zware Oorloge ghescheyden zijnde / daer seer noode weder in comen / om de groote lasten ende perijckelen diese mede is byenghende / want al heestmen de Coninghen van Vranckrijck ende Engheleant na t' leven ende na de Croone ghestaen / nochtans en zijn sy noch niet comen kwercht worden om de wapenen teghen den Spagniaert weder aen te nemen.

Nu / genomen dat se ons tenich volcke toe schicken / oft dock de wapenen niet ons willen aen nemen / soo moeten se eerst waerschouwen / daer woert op ghetraetlaecht / de Ghesanten oft Courriers loopen ober ende weder / daer ballen disputen

disputen / oft gheraden is oft niet: geraden zijnde / soo moet het volck ghelicht
worden / ende ober gesonden / maer eer dickwils Men come / so is hengst doot /
ende / soo den vpart ons ondertusschen een Frontier stadt oft twee quame af te
nemen / ick gheue te bedencken / hoe diep dat hy terstont den neuse inden pot
soude steken / het soude oock te besten staen oft het secours / dat ons dan soude
gesonden worde: / so machtich ende van so goeden Crijf- volck soude wesen / als
onsen noot wel soude verhepfschen / ende oft de Voysten dat soo langhe soude
willen continueren / als wy wel souden wenschen.

Want soo wy (nu d' onligghende Potentaten onse cause aen nemen / hulpe
ende assistencie doen / ende / na men seght / noch meer doen willen alse tot noch
toe ghedaen hebben) de Vozoghe niet langher en connen manteneren / ende
dat wy (na eenigher lieden segghen) als nu op der Voysten beloften ons niet en
moghen verlaten / veel min sullen wy t' selve ober vijf oft ses Jaeren moghen
doen / als mogelijc dooz het sterben van eenen Salomon / eenen Roboam soude
moghen in sijn plaetse comen / oft vpartschap ontstaen tusschen die nu vrienden
zijn ende willich ons te helpen / ende dat ter contrarie dooz houwelijcken oft
andersins vrientchap soude moghen vallen tusschen de ghene die nu t' samen
vbanden zijn / die ons van ghelijckelijck souden d' Vozoghe aen doen / ende soo
wy niet verskert en zyn met de hulpe die ons badelijck ghedaen wort / ende
daermen niet en can aen twyffelen (want wy gheboelen t' selve / ent' is voor de
deure) veel min sullen wy ons moghen verlaten op het gene dat binnen vijf oft
ses Jaeren sal moghen gheschieden. Welck oock voor antwoozdt dient / op
t' ghene men seght / dat d' onligghende Potentaten in tijt van vrede oock sou-
den contribuieren om onse Garnisoenen te betalen: dit mach wel beloofte
worden / maer t' heeft seer weynich apparentie / dat de onliggende Voysten in
sulcken lasten souden willen continueren / alse anders gheen voordeel daer by
en souden doen.

Wozt dit verbont met d' onligghende Potentaten ghemeect met conditie
dat / soo den Spaigniaert yemant vande Bontgenooten aentast / dat die andere
al t' samen / oft pimmers wy / die sullen moeten assisteren oft d' Vozoghe met
hen aenbeerden / soo hebben wy den vrede soo langhe als het yemandt vande
Bontghenoten belieft / ende / die de wapenen teghen den Coninck van Spaign-
ien aen nemende / so is onsen vrede oock ghebroken.

Hier dient oock wel aen ghemerckt / dat een deel vande lant- saten van nu aen
niet seer Vozochs ghesint en zijn / ende datter veel zijn / die geerne woosen pluc-
ken sonder haer inde doornen te steken / ende Visch eten sonder haer pooten nat
te maken / als Wederdooperen ende libertijnen: Ick laet staen / de Pauf- ghe-
sinde die desen Staet vbandt zijn / ende andere die meer achten haer particulier
profijt als het ghemeyn beste ende dient niet en raecht wiens huys dat vrant
alse hun moghen aen de Colen warden.

Het is oock te vreesen dat eenighe Landen / die Frontieren zijn ende blijven /
niet lichtelijck en sullen tot de wapenen comen / soo datmen sijn woozt aen de
Bontghenooten in desen niet wel en soude connen houden / de welke daer ouer
dan souden t' onbreeden wesen / diemen nochtans niet en mach vergrammen /
want alsoo wy hare hulpe van doen hebben / moeten wy alstijt de minste wesen
ende.

en/ geheimē gemeenlic secht by haer met den hoet inde hant staen/ so lange als
Nederlandt verdeplē blijft: daer beneffens is het oock te vreesen/ dat de Fron-
tieren so noode weder sullen tot de wapenen comen/ dat het wel mochte te lae-
te wesen/ eerse die aenveerden sullen/ soo dat ick hier in oock noch geen verske-
ringhe en can vinden.

Soo moetmen dan sien oft in het woordt vanden Coninck van Spaignien
wat meerder verskeringe te vinden is/ ende inde Staten vande verheerde lan-
den/ ende oft die hem souden willen verhinderen als hy qualijck wilde.

Voort soo beel de beloften ende t' woordt vanden Coninck van Spaignien en
zijnē Raet aengaet: Ick hebbe hier boven daer van eenichsins ghesproken
van d'aggratie handelende/ ende bewesen hoe wepnich het selfde te achten is/
ghemerckt de trouloofheyt daerse langhe jaren mede hebben om ghegaen: soo
dat als ick die al soude willen verhalen/ t' selve niet alleen een discours en sou-
de moeten wesen/ maer selfs soo grooten Boeck dat hy den Leser verdrietich
soude vallen: derhalven sal my in dien afgront niet wopen/ daer ick nimmer-
meer en soude wt ghevalien/ Zynde hare ontrouwte noch in verscher ghebachte-
nis/ soo dat wy aen die syde wepnich steunsel hebben/ ten ware datmen wilde
ghelooven dat den Spaigniaert den man niet meer en is die hy plach te zijn/
maer dat den Wolf in een Lam verandert is/ t' welck eenighe apparentie sou-
de hebben/ als inē sepde renē Vos/ want die hebben wat meer gemeenschap t' sa-
men/ men mochte oock aen eenige wilde menschen wijs maken/ dat den Spai-
niaert sijne beloften niet en sal breken al het hy daer eenich voordeel by/ dan
die moesten erghens inde wterste hoeken van Tartarien woonen/ want die
van Oolt oft West-Indien, als ooc die van Africa, souden sulcx niet gelooven
want hebben te veel exempelē ter contrarien ghehad/ maer dat wy souden
ghelooven dat dien Lupacert sijne vlecken sal veranderen/ dat ware ons selven
moetwillich bedrieghen.

Verhalven soo moet dit by ons bastelijck ghelooft worden/ ende en mogen
ons oock niet inbeelden/ dat den Spaigniaert pedt anders voort heeft/ als
ons eenich voordeel af te sien/ ende ons te bedrieghen/ t' sy int cozte oft int lan-
ge/ ende onse neeringe/ Zee-baert/ Scheyen/ Bootsvolc/ middelen ende wel-
baert t' ontrecken/ wel wetende dat onse oude geoeffende Soldaten binnen vijf
oft ses jaeren verre sullen te soeken zijn/ want den eenen wort out/ den anderen
sal comen te sterben/ sommighe sullen wt den dienst scheyden/ ende die noch een
couragicus herte in t' lijf hebben/ sullen hen elders in dienste begeven daerse ho-
pe hebben van geoeffent ende geboordert te worden/ want/ het is wel der Moo-
nicken leven/ haer in hare Cloosters in luyheyt en ledicheyt doot t' eten/ maer
niet t' leven van een couragicus Soldaet/ die/ onghoeffent blijvende/ dick wils
soo beroeft wort als sijne wapenen selfs.

Dan/ om te sien wat den Spaigniaert met den Wrede voort heeft/ en sal ick
daer toe d' exempelē niet verhalen van de voorgaende Wrede handelingē/ d' af-
gheworpene brieven van Don Iean ende meer diergelijke oude gheschiedenis-
sen/ die nu meest al vergeten zijn/ maer comen tot het vper daer het Wter in ge-
smeet is/ daermen desen Wrede van maken wilt/ t' welck zijn de Brieven van
Lipsius, Taxis ende andere/ die desen Achitophels raet den Coninc hebbe-
ghaven

gheben dat hy op sijne reputatie niet en behoorde te sien/om ons tot den Dede te brenghen/ & welck den eenighen middel is om ons te bedriegen ende te dwinghen/ende om te sien hoe dat die Roomsch-gezinde aen haer woort ghebonden zijn/ selve getuycht de disputatie die het vooz-ledē jaer 1607. in Julio tot Loeven is ghehouden/ende in druck wt gegaen/daerse heel Catholickelijc besluyten dat den Peps mach verworpen worden/als hy der Catholijcker Kercke leere oft goede zeden schadelijck is/ende dien/ gemaecht zijnde/ datmen hem niet alleen en mach/maer ter ghelegener tijt oock moet byken:ende daer by sietmen wase inden Schilt voeren.

Maer om noch naerder te sien hoe dat se dese lesse van oudts wel hebben onthouden/ en cozteligh noch getepeteert/ en oftse haer woort beter hebben leeren houden als te vozen/so laet maer de gemutneerde van Dielt vragē / die hare handen ontloopen zijn / diemen (na alle quijt scheldinghe ende vergebens met solenuele beloften) na datse van malcanderen ghescheiden waren / heeft ghebannen om in 24. uren wt den lande te vertrecken op lijf-straffe/ met een goede recompensie van 24. Philippen/ dier eenen soude doot slaen: de selve sullen wel segghen wat trouwe dat in dat volck is / ende oftse haer woort beter houden alse plegghen. Ick en wil hier mede de gemutneerde niet voozstaen/ als oftse niet quaets ghenuech gedaen en hadden/ want men weet wel/ dat die den duvel dient/ die crijcht Duppels loon / maer dit en verschoont hun niet die de beloften gedaen hebben/ ende en hebben daerom niet min trouwooslick gehandelt ende soomen onse vbanden ghelooven wil/ sy sullen wel segghen / dat wy noch meer quaets gedaen hebben/ als de gemutneerde/ en beter het vper/ als d'ander de Galghe hebben verdient.

Enighe meppen dat den vband hem sal ontsien/ met ons weder in d' Orlogge te romen/maer ick bidde / laet ons/ ons selven dat niet inbeelden / ende ons liever aen een ander spieghelen/ om ons sacht te spieghelen / want wy weten dat den Spaigniaert den Dede met Vranckrijck ende Enghelant langhe heeft ghebedelt/ die hy vercreghen heeft / ende t' schijnt dat dien van Vranckrijck vooz hem wel soo schadelijck is gheweest als eenigen die hy in 100. Jaeren herwaerts heeft ghemaecht/maer hoe langhe heeft hy dien ghehouden/ sonder de Coninghen eene rechtveerdighe oofsake te gheben om de wapenen teghens hem weder t'aenbeerden & als geenen tijt : maer heeft van doen af sijne verraderijen begomen in t'werck te legghen/ soo dooz Biron, als den Graue van Auvergne den Coninck niet synen staet in het waterste perijckel stellen/ so de verraderijen niet en ware ontdeckt geweest. En in Engelandt, was daer niet alrede een schuppe in d' Herde ghesteken / om die hellsche mine te graben/ daer mede men den Coninck met alle de voornaemste Heeren vanden Lande soude om het leven ghebrocht hebben & ende dat / dewijle datmen noch vanden Dede handelde. Ic laet staen de voozige conspiratie van Cobham en V. Valter Raleg. ende/ so hy hem niet en heeft ontsien in dien tijt doen hy d' Orlogge noch tegens ons hadde (daer in hy voozwaerts ginck gelijk de Cresten) die Coninghen rechtveerdighe oofsake te gheben om de wapenen teghen hem aen te nemen/ deel min sal hy ons ontsien/ als hy ghevoelt/ dat wy wat zwacker zijn.

Datmen seght / al wilde den Spaigniaert teghens dese Landen pers attent

teren/die bande verheerde Landen en sullen hem daer in niet willen ten dienste
 zijn/maer veel eer t'jock van haren halve soecken te werpen: dit soude eenighe
 apparentie hebben / so de wtghewekene hare vryheyt mochten verkrijgen / en-
 de weder in Staten ende Offitien ghestelt worden beneffens de rechte Neder-
 landers/ende dat de verbaesterde daer allens kens weder wt geraeckten: maer
 sonder dat en isser gantsch gheene hope toe: Als by exempel/de Heeren Staten
 hebben diverse Tochten in Brabant ende Vlaenderen ghedaen/ op hope dat
 die bande verheerde Landen pets vooz de ghemeene vryheyt souden gedaen heb-
 maer daer en is niet op gebolcht: redenen waerom? zijnder geene lief-hebbers
 ben meek van s'Vaderlants vryheyt aen d'ander zijde? Ja trouwen/ maer ver-
 heert/soo weynich oft min macht hebbende als de vbanden der vryheyt aen
 dese zijde zijn hebbende: want de Spaensche ende Jesuwijts gesinde/ ende om
 soxt te segghen/de meeste vbanden van t'Vaderlant worden in staten ende offi-
 tien ghevoordert / ende de voornaemste Steden worden met Casteelen / met
 Spaensche Soldaten / andere met Casteelen der Iesuwijten (twelck zijn hare
 Cloosters) ende sommighe met beyde beset. Ende voozts der Maranen, Moo-
 ren, Ioden, ende Roffanen kinderen (want sulck is het Spaens gheboetsel)
 die zijn inde Magistraet ghestelt / oft immers sulcke die de voetstappen van
 Granvelle, Barlamont ende dierghelijcke vbanden van des Nederlants vry-
 heyt na volghen: Ende wiltmen weten oft daer sulcken volck veel ende rege-
 ringhe is / als ick segghe / siet maer op het Transport vanden Coninck van
 Spaignien, op het welcke sy teghen der Landen Privilegien/hare Hoogheden
 hebben aenveert/ t'selue gheeft daer getuyghenis van/ wat het meest vooz vo-
 ghels zijn: t'schijnt wel dat eenighe daer leetwesen af hebben/maer t'zijn Cro-
 codils tranen/Hyenes ende Meeremins stemmen om ons te bedrieghen/so dat
 op dat fundament oock niet veel en mach gheboet worden.

Maer ter contrarien/ soo de Eerts hertoghen de Landen eenichsins achter-
 volghens hare Privilegien comen te regieren/ende met die bande Keligie vooz
 de vingheren tessen/ so sullen sy der menschen herten tot hun trecken/ende van
 een pder bemint worden / ende hare ondersaten sullen hun te wille zijn in al
 t'ghene sy sullen begeeren. Ende sy en houden het oock vooz gheen jock onder
 hare Lantsheeren te staen/ ende insonderheyt die van Brabant ende de Wal-
 sche Provintien/ want sy hebben sedert eenighe hondert Jaren herwaerts/ by
 hare Lantsheeren soo wel gheregeert gheweest / dat ick twijfele / soo sy weder
 tot sulcken regiment mochten comen/ oft sy eenige andere forme van regerin-
 ghe ter werelt daer vooz souden willen kieser oft aen nemen / want de Lants-
 heeren haren graet houdende / de Staten vanden Lande inden haren latende/
 ende dat de Ghemeente alsoo volghens hare Privilegien gheregeert woxt/soo
 is t'selue een regiment dat met de nature bande Lantsaten gesheel wel ober een
 zont/ende onder t'welck dese Landen so seer ende soo langhe hebben gekoort
 ende toeghenomen / tot dat eyntlick dat verbloekt hups van Spaignien aen
 onse Lantsheeren is ghecomen/ waer vooz den hooghmoet ghewassen zijnde/
 ende Philippus den tweeden/den Spaenschen aert aengenomen hebbende/ons
 heeft als zijne Spaensche Slaven willen regieren ende tot Slaven maken:
 maer wat sy daer mede ghewonnen heeft / leert d'ervarentheyt / ende t'selue
 mach

mach sijnen naemelinghen ende allen Tyrannen tot exempel diencu.

¶ **T**is oock wel te vreesen soomen in desen Wyde-handel eenighe conditiet wil bespreken / die de verheerde Landen schadelick zijn / soo sal den vyant dat also werē te duynen / of sulcx alleenlic ware gheseycht om die landen te verderben: ende also sonder sulcken verbitteringhe tusschen beyden comen / dat zijne ondersaten / in stede van hem te verhinderen de wapenen teghen ons aen te nemen niet alleen gewillich tot d'Orloghe teghens ons en souden contribuieren maer oock van selfs tot de wapenen loopen: want wat swaricheden eertijts in dese Landen wt dierghelijcke oorsaken zijn ontstaen / leeren de Historien ghenoechsaem.

¶ **A**ls van dese Orloghe den twist bande Keligte oock geschepden ware / ende dat het simpelick ghebaen ware om het regiment oft de heerschappye / so twijfel ick oft de ingesetene van dese vereenichde Landen selfs minnermeer souden willen in d'Orloghe comen / ende ten ware de grouwelicke tyrannie diemen oer die bande ghereformeerde Keligte heeft ghebruyct / de Inghesetene en souden noyt sulcken lasten van d'Orloghe hebben willen braghen / voornemlick de Frontieren: Sijnde mijn gheboelen dat den vyant het Woffen-bel niet en heeft aenghetrocken als om zijne personagie wel te spelen / soo dat dit oock eene onsekerre versekeringhe soude wesen.

¶ **L**aet ons nu sien / of de vzeemde soldaten vertreckende / wy dan genoech souden versekeret zijn: Ich houde wel / dat dit meer versekeringe soude geben als alle de boozgaende punten / maer t'selbe en is alleen niet genoech / want enige twijfelen / so de Spaigniaerts langhe hadden wt den lande gheweest / oft de Nederlanders niet en souden aen den Coninck van Spaignien meer dienst ghebaen hebben als nu geschiet is / want de jalouspen / die tusschen de Nederlanders ende de vzeemde zijn gheweest / hebben vele van hare aen slaghen verhindert ende gebroeken / also sy malcanderen menichmael hebben soeken te traverferen: t'welc al dan op-houden soude / ende de Spaigniaerts zijn oock costelicke dienacrs booz den Coninck gheweest / die hem veel gelts onnuttelic hebben doen consumeren: Ende al trecken de vzeemde Soldaten wt den Lande / wie sal hem verbieden die in Bourgondien, Piemont, Savoyen, ende t'Hertochdom van Milanen te houden? Ghelijck als ten tijde van Don Ioan, diese ooc dede vertrecken / maer alsoo / dat hyse haest weder tot zijne devotie hadde: waren de Casieen in dien tijt met Hooghduytsche Soldaten beset / die hem ten dienste waren / alsoo sal hy die nu met Walsche soldaten besetten / oft met alsulcke Nederlanders / die hem ghenoech sullen gheaffectioneert blijven / ende die hy soo wel sal betrouwen als de Spaigniaerden selfs.

¶ **H**et is oock wel te ghelooven / dat den Spaigniaert in zijne Orloghen / die hy van nu voortaan in Europa, oft Africa sal willen voeren / veel Walsche soldaten sal ghebruycken / om alsoo die natie in devotie te houden / ende t'aller tijt gheoeffent Crychsvolck onder de selve te hebben / die hem dan in dese Landen meer dienst souden connen ghedoen als de Spaigniaerden selfs. Waer wi het dan ghenoech blijckt / dat met den Wyde gantschelick ghene versekeringe booz dese vereenichde Landen en voort vercreghen / maer is veel eer te vreesen dat ons daer booz soude moghen treffen t'gene den Propheet teghen Iosaphat seyde

de/als hy den Godloosen Coninck Achab te hulpe was ghetomen/ 2. Chyon.
19. vers. 2.

*Sult ghy soo den Godloosen helpen, ende lief hebben die den Heere
haten? ende om dies Wille is over u den toorne des Heeren.*

Soo moeten wy der halben boozts gaen / ende sien oft elders gheene meer-
der verskeringhe te vinden en is / die ick achte dat gheleghen is

Int winnen van der Nederlanders herten, diemen sal vercrijghen soomen
de Privileghen ende de vriiheyt voorstaet.

Soo veel dit poinct aen gaet / hebbe daer van in mijn boozgaende Discours
oock wat gehandelt / ende also de sake van haer selven clær genoegh is / en heeft
gheen groot bewijs van doen / want dat de vastigheyt van desen Staet ende
der Nederlandts welbaren bestaet inde vereeninghe der herten / t'selve blijckt aen
dese Oorloghe / die haeren oorspronck / voetsel / ende boozneemste steunsel heeft
wt d'oneenicheden / jalousten / ende partytschappen / die onder de Nederlanders
is ontstaen / ende ten ware sulcx gheweest den Spaigniaert en soude hier soo
langhe gheen huys ghehouden hebben / maer / oft noyt in t'Lant gecomen / oft
daer in ghetomen zijnde / terstont weder wt ghezeven geweest hebben. Dan
alfoo een deel quaetwillighe ende woonsch gesinde / d'een om zijn eyghen bate /
d'andere wt haet vande gherefoznerde Religie / hem zijn toe gevallen / so heeft
hy met hare hulpe / de reste vande goede Patriotten onderdrückt : ende wan-
neer hare hulpe hem quam te missen / soo waer sijn Rijkke hi t'wt.

Daer isser noch wel / diemen het herte niet en sal winnen met te spreken booz
de vyshedyt (alsoofe niets meer en haten als des Nederlandts vyshedyt) nochtans
zijnder inde verheerde landen noch seer veel goede Patriotten / die onder t'jock
sitten / ende alfoo overheert / datse haer niet roeren en connen / de welke haven a-
sem wat souden verhalen: ende die gesterckt zijnde met de ghene die wt andere
Landen / als Enghelant ende Duytlant, weder souden thups comen / ende
oock de ghene die dooz dese daet der Heeren Staten oock souden ghelommen
worden / alsof souden sien / dat der Jesuiten segghen / daer mede sy ons beschul-
dighen (dat wy niet dan d'Oorloghe en soecken tot ons eyghen nut ende pro-
fijt) niet dan beuselingen en zijn / ende dat wy soo quaden lieden niet en zijn / als
men ons af-maelt / soo souden de selve al t'samen / segghe ick / de sterckste inde
verheerde Landen worden / ende den vpart de handen alsoo binden / dat hy hem
nimmermeer en soude dozven reppen / oft / als hy qualijck wilde / soo soude hy
in perijckel staen van het gantsche lant te verliezen / ick segghe / dat dit soude
gheschieden / soo de landen alsulcke vyshedyt vercrijghen dooz het aenhouden
ende begeeren vande E. Mogende Heeren Staten der vereenichde Landen:
maer / so de Certshertogen van haer selve alsulcken vyshedyt geven sonder dat
sulcx by de Herré Staten woxt versocht / so sullen sy des volcx herten tot haer
trecken (want die de weldaet doet sal oock den danck hebben) ende also sul-
len sy ten deele haer begheeren daer dooz vercrijghen (t'welck is de gunste des
volcx) op datse moghen weder beghinnen als her haer belieft / ende ons dan
kwaem met den stuck daer wy ons mede gheweert hebben.

Ende om dit mijn seggen (vande verskeringe der landen) dooz desen mid-

del te bevestighen/ is de pacificatie van Gent een schoon exempel: want men heeft ghesien hoe haest dat de goede Patriotten dooz dien middel de sterckste waren/ ende hoe datse ontrent thienjaren lang/ meest alle de lasten op haren hals hebben ghehadt/ ende d' Oorloghe ghesustineert/ ende ten ware geweest den verkerden pver van eenige / ende de verraderijen van andere/ daerse deerslijck dooz vercocht en gelevert zyn ge worden/ alsoock het cleyn secours datse doen van eenighe andere nabuerighe landen cregghen / den vbandt en soude noyt soo verre ghecomen hebben/ want het zyn oock noch de resterende plaetsen van Brabant ende Vlaenderen, die de boornaemste Wol-wercken booz dese landen zyn gheweest / ende daer dooz den vbandt sijne tanden meest zyn ghebrooken gheworden/ ende t'ware oock te hopen dat het nu noch beter soude wesen als inde Pacificatie van Gent want men heeft de fouten gesien/ die nu souden moghen verbeteret ende vvoorcomen worden/wanneer / als boozsz. is den vbrant weder pets soude willen attenteren / dan het ware veel meer te ghelooven dat hy niet en soude doozven oft comen vvoornameu.

De condittien van / die ick meyne dat behoorden besproken te worden / zyn booz eerst/ dat de landen in hare volcomene vryheyt en Privilegien worden gestelt / dat alle nieuwigheden daer worden af ghedaen / dat daer sy vrye oeffeninghe der ghereformeerde Religie/ dat de wtghewekene in hare goederen/ digniteiten/ ende Offitien werden ghestelt/ ende dat die sonder onderschept soo wel als de Roomsche- gesinde/ daer toe werden geadmitteert/ datse onderhoudt hebben booz hare Kercken- dienaers/ ende dat hun eenighe plaetsen van versekeringhe worden in handen ghestelt / die sy sullen houden onder de ghehoorzsaemheyt van hare Hoogh-heden/ so als t' selve in Vranckrijck wort gebuyert/ ende alsoo souden de Heeren Staten als op-sienders blijven/ dat die vande Religie niet onderdrukt en wierden / t'welck niet alleen enen middel en ware om enen goeden Vrede te maken/ maer den eenighen middel/ om/ ghemaect zijnde/ dien wel t' onderhouden.

In desen Vrede en mach oock niet alleenlijck ghehandelt worden / als oft den enen ghebuer met den anderen handelde/ ofte / ghelijck de Coningen van Vranckrijck ende Spaignien hebbenghehandelt/ maer / d' wtghewekene met de goede Patriotten maken hier eene derde partje / die oock moeten besocht zyn/ ghelijck ick hier na vbreder meyne te bewijzen/ dewijle de Heeren Staten aen haer verplicht ende verbonden zyn.

Dat dese vereenichde Landen blijven inden stant daerse nu in zyn / ende regeren naer haer wel ghevallen / t' selve is redelijck/ want niemandt en heeft daer in te gebiedē/ ende/ die daer wt soudē moghen gevlucht zyn/ hebben als vbanden vande vryheyt daer teghen gestreden/ hoe wel datse seer wepnich zyn ende also en behooren sy daer oock geen deel aen te hebben / en mogen oock niet betrouwt worden/ maer het herft niet d' wtghewekene van d' ander zijde een heel ander insien/ ghelijck wt het verbolgh van desen sal blijcken/ sal derhalven tot besluyt van desen seggen/ dat sulcx te versoecken niet alleen behoorlijck is/ maer oock Goddelijck/ eerlijck/ loffelijck ende profijtelijck.

Dat het Goddelijck is/ meyne dat onder ons niet en can in twijffel ghetrocken worden / dewijle dat het soude wesen tot Godts nacms eere / ende voortplantin-

Plantinghe sijner Kercken.

Dat het eerlijck ware/can also weynich ontkenet worden/want wat isser eerlijcker als Godts eere te soecken/ sijne Kercke booz te staen/ende sijn Eoangelium te verbyyden/ende te spreken voorde byspheet des Vaderlants/ als mede/ booz de Bontgenooten daerinnen niet eede aen verplicht is.

Nach ooc penant onder den menschen lof verdienen/so zijn het die/die trouwelijk/ mannelijk ende stantvastelijk/booz Gods woort/ende de Vaderlijke Wetten/ende bysheden stryden/ende niet en doen oft laten doen/t'p in Wyde oft in Oozloge/dat daer teghens eenichsins soude mogen stryden:op dat alsoo de natomelinghen mochten erven de byspheet / die onse booz Vaders ons hebben over ghelevert/ ende soo trouwelijk bewaert/ende dat de selve booz onse slapheyt ende nalatichheyt niet en werde verlozen.

Dat sulcx oock profijtelyck ware (daer Godt betert / van belen meer wort wyghesien/ als op allen het boozsz) t'selve is by het boozverhaelde ghenoch te sien/ want / ghelijck ick bewesen hebbe / ten sal niet alleen liefde berwecken by alle byome teghens dese vereenichde landen / maer oock de booznaemste versterkinge zijn/ diemen soude connen bedencken / ende eenen middel om den Wyde oock bestendich te doen blijven/ende/boven dien sullen dese landen dat boozdeel daer wt trecken/ datse niet het thiende deel van t'Chrijf volc en sullen behoeben te houden datse anders sullen van doen hebben/en/ al mindert haer incoemen/hare lasten sullen naer advenant noch meer minderen : want het is ongelijck beter datmen duysent gulden iaerlijcx winnende/maer 500. en behoefte te vertheyen / dan datmen thien duysent wint ende elf duysent moet vertheyen/soo oock in desen/want al verliesen dese vereenichde landen booz den Wyde eenighe inwoonders/ oft wat neeringhe wt hare steden/ soo sullen de selve verreckende nochtans meer boozdeels doen/ ende desen Staet meer vastichheyt gheben/als oft sy hier bleven woonen.

Hier mede salmen oock den vyant den steen doen op den cop vallen die sy teghens ons meent te wopen / want/ den Wyde niet booztgaende/soo sal sy dese Landen beschuldigen/dat het hare schult is / dat den Wyde geenen boozt ganc en heeft ghehad / booz dien dat wy sulcken ontedelijcke conditien hebben booz gheslaghen / die niet en mochten oft conden gheacordeert worden / ende dat wy daer mede niet anders booz en hadden als de verheerde landen inden gront te bederven/ende/onder t'decksel van versekeringhe / ende s'Waderlants byspheet te soecken / andere van hare byspheet te vercooven: t'welck niet alleen by sijne Onderfaten/ maer oock by andere Potentaten / iae selfs by den meesten deel der wtghewekene soude gheloost worden / te meer soomen / als ick int eerste ghesepdt hebbe/ wilde al sulcken dinghen bespyken / die na aller volcken rechten niet en moghen bespyken / maer moeten by ghelaten worden/ t'welck is/ te ghebyrucken de bequaemheyt van Havens ende Rivieren/ die Godt ende de nature gheben / waer booz dan hare affectie in ongunst/ende verbitteringhe soude comen te veranderen/bewijle men weet hoe verandelijck dat de Ghemeente is/als sy moeten missen datse hadden verhoopt te hercrighen.

Maer soo den Wyde schijnt achter te blijven om dat d' Eert' hertoghen de Landen

landen in hare volcomene bypheydt niet en willen stollen/ ende d'oozsaaken/ daerom d' Oozloghe begoft heeft niet en willen weyzen / als d' Inquisitie/ nieuwe Biscchoppen/ Jesuiten/ende de vrende Soldaten / soo sal den haede van het gantsche Lant op hun lieden vallen/ ende de ghemeente sal met rechte moghen segghen / dat het wel blyckt dat hare Hoocheden den Vrede niet en soecken / dewijle datse liever willen in d' Oozloghe blyben/als d' occasie ende den principalen oozspronck / daer de Oozloghe wt comende is / wech te nemen : waer wt dan wel wat goets vooz de Nederlanden mochte comen/ ende een oozsake wesen dat de Staten vande verheerde Landen soudens ghebwinghen zyn om eenen anderen wech in te gaen / oft soudens mede in verrijckel staen/ soo wel als de Spaignaerden ende nieuwe Biscchoppen selfs. Ende ter contracten de Heeren Staten der vereenichde Landen en soudens niet alleen der menschen gunste ende affectie winnen / maer oock eenen ewighen lof op de nacomelinghen verwerben / om dat sy des Vaderlants bypheydt soo hoochlijck hebben betracht. Soo dat mijns beduncken gheen meerder versekerheydt vooz dese Landen en soude moghen bedocht werden als dit selve/ ten ware datmen d' Oozloghe continueerde / ende den vbandt met alle sijnen aenhanck over de gheberchten toeghe : soo soude Nederlandt / niet alleen daer van bezijt zyn/maer alle d'omligghende landen ende Coninckrijcken: ende alsoo soudens wy ghenieten t' ghene de Conincklijke Propheet David seyt

Psalm 133. vers 1. Siet hoe sijn en lieflyck is het dat Broeders eendrachtich by malcanderen vvoonenen c. ende vers 3. Want aldaer beloofs de Heere den zegen ende het leven atloos ende eevvichlyck.

Dan/laet ons comen tot ons vierde deel/ende sien:

Oft dit punct met recht mach en moet versocht zyn, en den vyant sulck vveygerende, oft men behoort den Vrede met hem aen te gaen.

Hier op segghen eentghe/ dat sulck versoek niet rebelyck en is/ ende al had den wy den Coninck van Spaignien ghevangen / dat wy niet meer en soudens moghen hepschen/ende also wy vype Landen zyn/ so moeten wy hare landen oock vye laten/want de Staten vande verheerde landen selfs sulck niet en begheren:

Vooz so veel dit versoek aengaet/ t' selve is noch verre vande Carte Blanche daer men ons so dickwils mede in d'oozen heeft getuyt / ende wijs willen maken dat den Spaignaert al soude gheben wat wy begeeren/maer t' sijn belosten opse Spaignisch inde locht/ ghelijck wy dickwils hebben gheeyperimentteert : wy beloofte goude Berghen/maer als het tot toegrijpens comt/so is het maer hoop/ ende dat noch ghelijck de vruchten vande doode oft de zee van Sodoma in stof vergaet/waer van de stoute belofte van volcomen agreatie te gheben/ in sulcken tijt als besproken was/ oock ghenoech ghetuyghentz gheeft.

Maer den Spaignaert heeft sy niet tegens sijnen eedt en belosten onse pzet illegten gebioleert ende gheschonden: ende niet veel dupsent Menschen vooz sijne dieaers onschuldichlyck gedoot:ende salmen dan noch seggen/dat het

een onredelijck verfoeck ware dat hy daer van af Iſete / ende dat hy inmens
de overlevende / ſiete blijven by hare vyzpheynt en by het leven? Wyders / dese Oor-
loghe is dientet begonnen vooz de Privilegien en vooz de Religie? Ick men-
ne datmen moet bekennen / ia : en is des vpannts voozgeven oock niet dat hy de
Privilegien niet meer en begeert te verbycken / noch de geloovige Chriſtenen
met Vier / Galghe / en Tweert te verholghen / legghende ſelfs veel Adams Wj-
ghe bladeren op de doot vande ionghe Dochter die tot Bruſel laetſt is gebol-
ven? Ende wat wort hier anders begeert dan dat het de E. N. Heeren Sta-
ten der vereenichde Landen soude belieben aen te houden / dat den vbandt ſijn
woort soude houden / met eenige verſekeringhe dat hy het houden ſal? wilt hy
het niet conferteren / ſo is zyn Wyne ontdeckt / en het blyckt dat hy noch by zyne
vozighe reſolutie blijft ſonder te willen veranderen : waer wt ick beſluyt / dat
dan dit verfoeck niet alleen redelijck ware / maer dat het eene groote onredelic-
heyt / ſae ſelfs / onghererechticheyt ware / ſulck niet te verſoekten.

Op t' gene datmen ſeght dat wy / vooz vrye landen bekent wordende / d' ander
oock beſſozen vry te laten / ende gheene Wetten in ſijn lant behooren te ſtellen;
daer op hebbe ick hier bozen ten deele gheantwoort / maer het wort by de wt-
ghewekene wel erpzeſſelijck ontkennt dat het ſijn Lant is / ſuſtinerende dat het
haer lant is / daerſe teghen alle recht ende billichheyt met ghewelt zyn wt ver-
dreeven / om datſe met d' overige vereenichde landen de vrybilitien / ende vyzpheynt
hebben helpen beſchermen / ende de Spaenſche tyrannie teghen ſtaen.

Dat die vande verheerde Landen d' Aerts hertoghen hebben aen genomen /
ende gheene ander vyzpheynt en ſoekken alſſer nu is / t' ſelve is wel te gheloooven /
maer wat zynet vooz gaſten die ſulck ghedaen hebben? ende gheen andere liber-
teit en begheeren? het zyn die die daer vele in regeringhe zyn / namelijk
alſulcke oft hare kinderen / die van eerſten aen de vyzpheynt hebben teghen ghe-
weeft / de Spaigniaerden int Lant ghebrocht / ende die gelijck als hare Weuls
zyn gheweest / om de bloedige Placcaten over hare Lantsaten / vzienden ende
gebueren / te helpen in t' werck leggen en executeren / want het zyn de leuſuren
die nae haren wille de Magyſtraten ſchier ouer al ſtellen ende indringen die ſp
willen.

Het en is oock niet te verwonderen / dat de gene die aen d' ander ſyde de regie-
ringe hebben / anders geen vyzpheynt en ſoekke alſſer nu is / want ſy en doen daer
geen ſchade by / ende gelijckmen gemeenlijck ſept / d' een vrientschap is d' ander
weert / want hebben ſy tegens haren eedt en der lande Privilegien hare Hoog-
heden ghehult / ſoo ſien d' Aerts hertogen (tot een teeken van danckbaerheyt)
oock ſomwijlen dooz de vingeren / ende alſo comen ſy tot State ende ryckdom
men ende trecken wt ſulcken vrylicheden haer aen ende ſubſtantie.

Ende ſulcket lieden doen can der wtgewekene noch der goeder Patriotten
recht tot de verheerde landen / alſo wepnich benemen / als deſer vereenichde lan-
den kercht benomen is gheweest / dooz de Graven van Egmont, Arenberghe,
vanden Berghe, de Heere van Waſſenare, ende veel meer andere Heeren wt de
vereenichde landen: Als mede dooz vele vande machtichſte ſteden / namelijk
Middelburgh, Amſterdam, Schoonhoven, Nimmegen, Groeninghen, en
meer andere / die certijts alle hare macht hebben aengewent om inde ſlavernye

te blijven/welck niet tegenstaende/ soo hebben d'andere Edele en Steden haer met ghewelt tot de bypheyft gebrocht / dier wtgheweken ende verdoezen waren/ daer weder in ghestelt/ ende de goede Patriotten/ dier noch in waren/ verlost van t' jock daerse onder saten: Welckie Steden nu ooc niet vande minste en zijn die de bypheyft voozstaen / vele byome noch ghedenckende aen den standt daerse ty waren/doense moesten/ oft Ballinghen wesen/ oft onder het jock bucken/ ende daerom nu oock te meer beweecht zijn om andere te helpen / ghelijck sy ghesolpen zijn gheweest. Daeromme segghe ick dat/die teghenwoordichlijck het regiment inde verheerde Landen hebben/miet haer doen / den wtghewekenen haer recht niet meer en connen beremen/ als de bypanden des Vaderlands het recht van de voozs. Steden in dese vereenichde landen ghenomen hebben.

Soomen oock de ghene die nu inde verheerde Landen regeren / alleen voozrechte Staten bekent/ ende d'wtghewekene versterckt / soo soude daer wt volghen/dat d'wtghewekene rene quade/ende sy eene goede cause souden gemainteneert hebben/ ende consequentelijck souden wy een oordeel teghen ons selven spreken/dewijle der wtghewekene recht niet minder en is als het onse.

Dat yemant soude willen seggen dat de Heeren Staten aende wtghewekene niet verplicht oft verbonden en zijn: t' selve is seer ongerijmt/want het is kennelijck / dat de Nederlanden van ober langhe iaren aen malcanderen zijn ghehercht ende verbonden/dat de voozstanders vande ghemeene bypheyft d'Vozloghe t'samen hebben begost vooz de selve bypheyft/ ende tot noch toe gherontinueert/ dat daer na naerder verbintnissen zijn ghemaect/so inde pacificatie van Gent, als d'Onie van Vrecht: waer van wel eenighe zijn moerwillich af gheweken namelijc meest alle de Walsche Provintien vande Pacificatie van Gent, maer d'ander Landen en hebben daerom niet ghelaten troutwelijck te continueren/ ende te blijven by de voozs. verbonden tot dat eyndelijck vooz de gemeene cause strijdende/d'een vooz/ende d'ander na/van den byant zijn ghedwongen/ ende haer Vaderlant verlatende/zijn tot noch toe ober gesjeel Europa als ballingen verstroept gebleven/ den meestendeel comende inde verheerde Landen/dewelcke sy stantvastelijck hebben helpen beschermen/gelijck soo veel Weduwen ende Weesen/die hare Mannen/Ouders ende bynden in dese Vozloghe hebben verlozen/souden connen betuppen/ also de meeste macht van het in-lants Crijchsvolck/soo te peerde als te voete/altijt in d'wtghewekene heeft bestaen / tot dat vooz den tijt ende d'Vozloghe een groot deel is gherconsumeert/hoe wel ic achtte/datse onder de kuyperije noch den meesten hoop zijn makende.

Wat de Cooplieden ende Ambachtslieden desen landen vooz nut ende profijt hebben toe ghebrocht/ende hoe de gemeene middelen ter Vozloghe t'sints haer ouer comen zijn versterckt/ getuycht den stant veler Steden/ende het in comen dat dese Landen nu hebben: hoe groot hare affectie ende goede ghenegentheyft tot s'Lants beste is ghebleven/ende noch is/ getuycht hare liberaelheyft in het geuen van alle lasten/ende impositien/dickwils meer presenterende als de Heeren hun af voozderden.

Darmen meynt/datse hier souden nedergheslagen zijn om datse haer hier better condon ermeren als elders/t' selve en heeft by den meesten deel gheen plaetse/dewyle dat d'experentie leert / dat Godt haer met so goede industrie en sulcken neersticheyt

neerflicheit heeft begaeft / datse schier de neeringhe haer doen volghen waerse
comen / t'welck in Enghelant ende Duytflant wel heeft ghebleken / ende noch
blijckt: De nabuerighe Princen, als Vranckrijck. Sweden, ende die van
Duytflant, betuygghen sulcx oock noch met der daet / die gheen costen / moepte /
noch arbeit en sparen / om die in haer lant te krijghen / haer met groote byphe-
den ende priuilegien begiftende / t'welck sy hier niet en hebben ghehad / maer
zijn inde Steden door de groote huys-huieren / ende ten platten lande met swa-
re pachten / lasten / ende schattinghen / schier onderdrückt gebleuen.

Soo dat dit niet en is d'oorzaeck / datse hier neder geslagen zijn / maer booz-
nemelijck datse hebben ghehouden hier in haer Vaderlant te zijn / daerse de ge-
meyne cause wilden helpen maintaineren / ende met het gheben van schattingen
de middelen ter Oorloghe stercken / hopende ende geloobende dat de E. Mogende
Heeren Staten Generael der vereenichde landen / souden continueren in ha-
re bozige loffelijcke resolutie / de welke was / d'Oorloghe te maintaineren tot den
lesten toe / tot bypheit van t'geheele Nederlant / beyde na ziele ende lichaem / vol-
ghens de protestatien daer ober menichmael ghedaen / ende d'antwoorzen aen
hare Majesteyt van Enghelant hoogher memozen / als aen den Keysser / Co-
ninck van Polen / de Rijer Vorsten / ende oock aen Erneftus ghegeuen: Waer-
om d'wtghewekene malcanderen oock hebben vermaent / aen hare Vrienden
ende bekende / schrijvende / versoekende ende biddende (d'een d'ander alsoo tref-
kende) om datse hare residentie hier souden comen nemen / waer door dese lan-
den seer zijn versterckt gheworzen / vastelijck betrouwende / dat / soo het tot den
Vrede quame / datmen haer niet en soude vergheten.

Maer wt ick van late oordeelen / oft die lieden ghesondeert zijn / die segghen
dat de Heeren Staten aen de wtghewekene niet en souden verplicht zijn / daer
niet alleen de verbonden / maer alle haer doen / het contrarie bewijzen: Al t'wel-
ke ick nochtans niet en verhael / om dat ick van sulcken gheboelen ben / dat de
wtghewekene niet grootelijck aen de Heeren Staten, als aen de goede inwoon-
ders deser landen / en zijn ghehouden door de goede herberghe diese hier gehad
hebben / ende t'goet tractement datse hebben ontfangghen (t'welck eene groote
ondanckbaerheyt ware sulcx te dencken / maer houde datse ter contrarie schul-
dich zijn sulcx altijd t'erkennen) maer ick wil alleen bewijzen dat d'wtghewe-
kene oock niets en hebben ghedaen oft ghelaten / waeromme sy behoorden ver-
steken te wesen / maer dat d'een handt d'ander ghewasschen heeft / waer door sy
beyde schoon zijn gheworzen / blijbende het verbont alsoo onverboren.

Maer hier op sullen eenighe moghelijck subtylick willen disputeren / ende
seggen dat d'wtghewekene gheenen Staet oft Republique meer en zijn / alsoo sy
gheen Hoofsteden en hebben / ende dat de ghene / die tegenwoordich inde ver-
heerde landen zijn regerende / het Corpus vanden Staet zijn ende blijven: Ick
en wil my teghens sulcke niet in geben om te disputeren / want en verstaen my
der Keyserlijcke rechten niet / derhalben sal het laten blijven met eenvoudelijck
mijn geboelen te segghen: welck is / dat ick niet en can gheloooven dat de pest
het lichaem selfs is / datse bezeten heeft ende daer sy maer enen toe val in en is /
alsoo dunct my dat de vyanden vande republicque niet en zijn het Lichaem /
maer de pest die het lichaem soeckt te verderuen: t'welck bycans eene dispu-
tatie

tatie is/ghelijck die bande Roomsche Synagoge tegens ons d'ijven/die ons gheerne soudeu tot scheurmakers maken / om dat wy met hare onreyniche- den gheene ghemeenschap en willen hebben.

Voorders / so en is het verbont niet gemaect met de steenen / hupsen / muren / straten / oft Wosschen / Bergen / oft Velden / die inde verheerde landen zijn gebleven / noch veel min met de byanden des Vaderlants / die t' selve hebben bestreden / ende de goede voostanders verdruben / maer t' verbont is ghemaect met de goede ingesetene / Ebelen / ende Steden / die als doen inde regeringe waren ende de Staten der selver Landen representeerden / die ten tijde van het o- bergaen eenfamelijck zijn van daer geweken / ende met de Borghemeesteren , Schepenen , ende meest alle Officiere , ende een groot deel bande Ghemeente in dese landen zijn ghecomen / ende ofte schoon de hupsen / velden ende de lan- den daer hebben gelaten / so en latense niet te zijn diese te bozen waren / als het verbont met haer ghemaect wert .

Daer ghenomen / daer en ware geen verbont gheweest / soo en cannen niet outkennen / dat se ghelijcke wel hebben gestreden vooz de selve cause / daer wy vooz strijden : ende die goet zijnde / so is daer een gewichtige oorsake waerom datmen haer behoort te helpen / dewijle sy zijn onder de Heeren Staten pro- tectie / ende hulpe versoeken .

Maer / so dit noch niet ghenoech en is om mijn seggen te bevestigen / so sal ick eenen vasten regel verhalen wt de Goddelijcke ende naturelijcke rechten / die het fondament is van alle recht / die ick meyne dat een yder behoort ghe- noech te doen / t'welck is : Doet een ander dat ghy vvilt datmen u dede . Nu bidde ick een yder die dit leest / dat hem believe te overdenken / so hy ware in- den stant daer d'wtghewekene nu is zijn / ende dat hy so veel vooz het gemeen beste hadde ghedaen / als d'wtghewekene ende hare voozsaten gedaen hebben oft hy dan niet en soude begeeren / datmen hem weder in sijn Vaderlant hol- pe / ende datmen vooz hem dede t' ghene hy vooz andere gedaen hadde .

Hier op sal yemant mogen seggen : d'wtgewekene zijn hier wel / sy zijn hier in haer Vaderlant / ende hebben hier t' by ghebruyck harer Religie / sy mogen hier blijven / ende / die onder t' Jock noch zitten / moghen hier oock comen woonen : Antwoort / t' is waer dat eenighe van d'wtgewekene hier wel zijn / ende sy hebben oock ghehouden dat dit haer Vaderlant was / al hoe wel dat de daet anders wijst / want sy en worden niet anders / als vrende gheshouden / ende nergens in ghekent / niet meer als Fransoyen , Engelschen , Hooch- duytschen oft andere Partien : dan ghenomen / het is haer Vaderlandt / ghe- lijck het oock met der daet is / soo is dan Brabant , Vlaenderen , ende de reste bande verheerde landen onser aller Vaderlant mede / en so blijven wy in t' ge- meen aende selvelanden verbonden van naturen wegen so wel als aē dese ove- rige vereentijde landen / ende ten heeft gheen plaetse / datmen soude segghen / wy zijn bye landen dewijle het meeste deel noch onder de tyrannije is

Ten is oock een yder niet altyt wel ghelegen de plaetse te verlaten daer hy gebozen ende wel gheseten is / en / so daer noch veel wtgewekene of goede Pa- triotten wt andere landen herwaerts quamen woonen / t'ware te besien oft het lant de selve al t' samen soude comen voeden / te meer als dooz den Wrede

de verheerde landen sullen byze traffiche hebben.

Maer neemt/het ware noch alsoo dat wy hier al t'samen wel waren / ende ons condon erneren / ten is daer mede noch niet genoeg / oft wy wel zijn / ende ondertusschen ons Vaderlant laten onder het jock / en onse vrienden / magen ende goede mede- borghers onder de tyrannie verduckt blijven / ende vele als Ballingen over heel Europa verstroyt laten : maer ic meyne dat wy ter contrarie schuldich zijn / met al ons vermogen te trachten om t'elbe te verhoeden / want hadde het daer mede genoeg geweest / waerom souden dese landen in t'begin vande trouvelen / d'Orloge aenbeert hebben ? en waerom en bleven d'wtgewekene van Hollant en Zeelant niet in Engelant en Duytschlant woonen? daerse niet het twintichste deel en waren van t'getal der wtgewekene die nu 22. oft 23. jaren ballingen zijn geweest / het wiert inde Drede- handelinghe van Breda dien van Hollant ende Zeelant die vande ghereformeerde religie waren / oock toegelaten datse mochten vertrecken / hare goederen vercoopen / oft t'incomen daer van genieten : maer t'bliget dat sulcx haer meyninghe niet en is geweest / maer datse liever lijfende goet daer by hebben willen op setten / dan / gelijc als de Ioden, ouer den Aerdtbodem verstroyt te blijven. Nu is het wel te gheloooben / datter onder de wtgewekene noch veel zijn die bloet in d'aderen hebben / ende noch soo veel couragie / datse oock niet en sullen op houden / so lange sy t'leven hebben / ende den adem in haer is / by alle behoortijcke middelen diese conuen bedencken te verfoecken om de byspiedt weder te vercrijghen / en datse liever sullen resolveren daer ober te sterben als dat sy die verlozen souden laten / en haer Vaderlant onder de tyrannie / en sy / als Ballingen / te moeten blijven : waer toe mogelijck niet en sal ghebreken de hulpe van penant vande onligghende Potentaten / die hare cause sonder sijne schade soude aen nemen.

In mijn boozgaende Discours, hebbe ick ooc geseyt dat d'wtgewekene E. delen vande verheerde lande / met hare oberige steden behoorden dooz de rechte Staten vckent te worden / want oftse schoon hare digniteyt vooz enen tijt hebben geresigneert / om datse weynighe plaetse hadden / en dat / tot dat God weder eenige verlichtinghe soude geven / so behoorden sy nu weder meer stede hebben / oock weder in hare bozighe digniteyt ende staet te comen. Ende ick ven van gevoelen / so het de E. Moghende Heren Staten Generael believe haer daer vooz te bekenne / dat die van Brabant met hare vijf steden ende dorpen / gherekent de contributien die wt Brabant ghetrocken worden / ende het gene dat d'wtgewekene ende goede Patriotten in forme van leeninge boven alle ozdenaris lasten noch jaerlijcx souden contribuieren / seer na soo veel souden op byngen / als eenige van alle d'andere Prouintien / wtghenomen Hollant. t'welck de gemeene middelen ter Orloghe seer soude verstercken / ende mogelijck dat daer dooz inde verheerde landen wat meer soude wtghericht worden.

Spndelijck sal geseyt worden : 't is waer / men behoort in dese Drede- handelinghe d'wtghewekene niet te vergheten / maer aen te houden dat de landen in hare volcomene Privilegien gestelt worden : dan se den Spaigniaert sulcx niet en wil consentieren / soudenem daerom d'Orloge behooren te continue-
ren.

ren/ ick houde ia delwijle dat sonder dat/dese landen geene verskeringe en con-
 nen inden Dede hebben/en dat de schul'dige plicht oock niet toe en laet/ dat de
 Heeren Staten hare Bontgenooten souden vergeten / ende ick ben van geboe-
 len dat het hier in behoorde te gaen gelijck met de kinderen van Israel, die 40.
 Jaren t'samen inde Woestijne hadden gedwaelt (gelijck wy oock 40. jaren t'sa-
 men in dese Oorloge hebben ghesceken) ende als sy het lant laeser ende Gilead
 hadden in genomen/so versochten die van Ruben, Gad, ende den halven stam-
 me Manasses, t'selve vooz haer erfdeel (alsoo het seer bequaem was vooz haer
 Dee) t'welck hun wert geconsenteert/op conditie/datse souden vooz aen treckē/
 ende hare broederen haer erfdeel ooc helpen in nemen: jnselijck die van Hol-
 lant, Zeelant, Vriessant, ende half Gelderlandt zijn in haer erfdeel / ende heb-
 ben een bequaem lant vooz haer Dee / dit is seer wel: maer hare Broederen die
 hun het hare hebben helpen in nemen/blijven noch wt haer Vaderlandt / ende
 erfdeel verstootten / die moeten oock gheholpen zijn: ende dit cau dooz den Dede
 oock wel geschieden: Maer soot den vpaunt niet en wilt consenteren / soo be-
 hoozt d'Oorloghe ghecontinueert te zijn/ die niet alleen en is vooz het erfdeel/
 maer tot beschuttinghe van Godts Kercke/byspheyt des Vaderlants/ende een
 rechtbeerdige wrake over so veel Barbarische wreethedē tegens ons gepleecht
 ende so wy nu wt d'Oorloge scepden / daer wy soo veel redenen hebben om de
 wapenen aen te nemen/al waren die noyt aen ghenomen geweest / wat sal ons
 dan na desen comen beweeghen om de selve weder t'aenbeerden? want ten zijn
 geene srechte oorzakē die ons hebben beweecht d'Oorloge aen te nemen (gelijck
 de Historien betuyghen dat veel volckeren om seer lichte oorzakē tot de wape-
 nen zijn geloopen)d'een om d'erfgoet van eenen particulieren persoon / andere
 om een schuyt oft jacht: ende de heylige Schryft getuycht/dat de kinderen van
 Israel Oorloge aen namen om dat die van Benjamin wepgerden recht te doen
 ober de vrouwen schenderijge gepleecht aen des Leviten by-wijf: Simpson, om
 dat sijn Wijf verbrant was: David, om dat sijne Ghesanten gheschient waren
 van d' Ammoniten. met haer de Vaerden ende Cleederen af te suijden.

Maer hier en is niet een particulier erfgoet genomen/maer tegens het gant-
 sche lant met alle de inwoonders van dien een Oordeel gestreken/datse het sel-
 ve midtsgaders lijf ende goet hadden verbeurt/ t'welck men heeft begoft / ende
 gesocht geheel t'ereciteren: Oock niet alleen een vrouwe geschent / maer veel
 dupfonden/bepde Vrouwen en Dochteren geviolert/ hare Ouderen en Man-
 nen ontvoert/ia oock dickwils in hare tegenwoordicheyt geschoffiert/en haer
 gedwongen/t'selve te moeten aensien/niet een vrouwe verbrant/maer veel dup-
 sent/bepde Mannen/Vrouwen/ende jonge lieden/dooz beuls handen doen ster-
 ven. De Ghesanten/ die quamen om den ellendigen stant onses Vaderlants te
 verthoonen/niet de Vaerden/maer de hoofden afgesieden:men en heeft ooc niet
 alleenlic een schuyt oft schip genomen / maer veel honderden in diversche rep-
 sen geconfisqueert/ende het volc gebangen/ende/als slaven/seer ellendich op de
 Galepen gesmeten/ende dat noch dickwils boven de gegeneve Pasporten: De
 arme Disschers heestmen ouder de luycken ghenagelt/ ende also inde Zee doen
 sincken: wijders/onse steden geplondert ende verbrant/het lant verwoest/ende
 epindelijck met d'arme ingesetene gehandelt / niet alleen ghelijck met een volck

dat men geen recht schuldich en ware/maer also als men gheene wrede onredelijcke beesten en soude connen oft willen handelen : ende sulcx heeft men tot op het leste toe gecontinueert/tot eē tecken dat den oude haet niet en is gemindert

So dat ic niet en meyne datter een recht Nederlander can wesen dien het heret niet in sijn lichaem en schreyt/als hy gedenct/leest/ oft hoozt verhalen de onmenschelijcke wreed hede die onse byanden aen ons hebbē geplrecht. En connen wy/die het gesien ende ten deele geproeft hebben/so verre gevocht werden/dat wy comen de wapenen af te leggen/ende gelijck als alle t' selve vergetende/seggen : waerom souden wy langher Oorlogen / wy hebben t' gene dat wy begeeren/daer ons Vaderlant meestendeel noch onder het jock zit/ en dat de Goddeloose byzannen die ons alle dit quaet gedaen hebben inde voornaemste Steden heerschen ende domineren : Wat sal ons hier na connen bewegen om weder tot de wapenen te comen ? oft wat en sullen de nacomelingen niet verdragen / erse sullen willen de wapenen aen nemen?so dat het te vreesen is/dat den byant hun voet voor voet sal onder cruppen ende den strick over t'hoofst woypen eerste haer daer van sullen willen bezyden.

Den Spaigniaert heeft het wel voor/dat hy soeket Wrede te maken/want het gaet hier mede bycans gelijck als met eenige geweldige Roovers / die eenigen Deere in sijn huys vallen/een deel van sijn goet rooven/som mighē daer in doot slaen/andere quetsen/maer als sē sien/ dat den huys-vader vande naburige plaetsen hulpe crijcht/ende dat sy niet en connen tot haer vermeten comen / maer in verjckel staen van niet alleen het geroofde te moeten weder geben / maer oock de verdiende straffe over hare mis handelinghe t'ontfangen/so souden sy Wrede soekē/seggende : comt laet ons vrienden zyn / wy souden langhe verchten eēt het effen gevochten soude zyn / wy sullen al sulcken deel in het huys en int goet houden/als wy gerooft hebben/ende vande reste eene bekentenis van onse hant geben/dat het gene ghy noch besit u eygen is/ende dat wy daer over niet meer en sullen pretenderen / waer mede sy den Huys-heer soudē soekē te ontwapenen/ende het voordeel af te sien : soude den selven soo doende niet wel verskerkt ende gerecompenseert zyn ? also gatet hier mede: den Spaigniaert heeft aen ons alle de voorsz. moet willen bedryben/een deel van het lant af genomen/ende om de este sijn beste gedaen / nu hy niet voorder en can / soeket hy Wrede/en sal ons laten behouden t' gene wy noch hebben/ende tot verskeringe/geeft hy d'Agreatie, daer hy sich beynst noch seer noode af te schepden/om ons te beter te doen gelooven dat hyse wat acht/maer wat recompense voor alle de gedane schaden? gheene.

Waer inne hy seer constich volcht de voet-stappen van sijne Vaders d'Antichristen van Roomen, die lange jaren de meeste Oorlogen in Europa hebben verweckt/en ooc geboert/om haer selven groot te maken/ maer als sy daer niet mede dooz en konden/ so maecten sy Wrede / en d'arme lieden waren noch blijde datse de benedictie mochten verwerben : Also den Spaigniaert mede/hy heeft Navarra, Napels, Milanen, Portugael, ende eenige ander landen gheusurpeert / die behoudt hy / t' selve heeft hy met Vranckrijk oock meynen te doen / ende dooz sijne byandt-stokers de lesuiten t' selve Coninckrijk schier in d'waterste miserie ende verberf gebzacht / op Engeland oock geattenteert/ in Yrlant

lant sijne pzoebē gedaen / Schotlant en is oock niet heel byp gegaen / het lande
van Gulick ende Cleve hebben sijne wreetheden ghevoelt / de goede steden A-
ken ende Wesel weten daer ooc van te spreken / desen voorleden Souer heeft
hy den Staet der Grifons oock inden grout meynen te ruineeren / en die van
de Keligie niet alleen om de bypheypt / maer om lijf ende goet te byengen / tegen
de Venetianen is het zwert ooc wt getrocken / ende onse Vaderlant heeft nu
40. Jaeren langh moeten den bot schutten: ende wat volcht hier wijders op?
niet anders / dan t' gene hy can geheelijck in sijn clauwen crijghen / dat behout
hy t' gene hy niet geheelijck en can vermeisteren / daer geeft hy / ten quaetsten
comende / t' gerooftē wederomme / gelijk als in Vranckrijck / maer wat ver-
geldinge voor de gedane schaden? daer en wort niet af gesproken / het is ghe-
noech dat hy Wyde maectt / ende op hout van andere met openbare Oorloge
te quellen / waer ober sy noch grooteluck in hem zyn ghehouden: ende dat hy
mer moorden ende met verraderijen onder den duym / de Coningen ende hare
Continckien soect te verdueren / dat laetmen schier ongemerct henen gaen /
hy voelt dat hy ontsien wort / ende daerom wort hy stout / om met alle Poten-
tentaten van Europa te spotten: ende so hy die niet en ontsiet / hoe veel te min
ons / so wy eens wt onse voordeel wijcken / derhalben so hebben wy wel oor-
sake om op onse hoede te wesen / ende geenen Wyde aen te gaen / dan met goede
versterkinge niet alleen voor ons selven / maer oock voor onse trouwe Bont-
genooten ende goede medebroeders / op dat wy die van het tyannich jock on-
ser bypanden mogen helpen bebyyden / volgens de leere Salomonis,

Cap. 24. vers. 11. Verlost die, diemen dooden wvil, ende en ontreckt u
niet van dien, diemen veruorogen wvil: spreect ghy, siet, wy en ver-
staens niet: meyns ghy niet, dat de gene die de herten bereydet, het merc-
ker: ende die op de Zielen achtinge heeft, het bekennt ende betact den men-
sche na synen wercke?

Doch het is meer dan tijt dat ic dit beslypte / en come tot het leste / te weten:
So den vyant de voorschreue conditionen niet en wilde geven, oft dese
Landen ooc noch middel hebben om d' Oorloge langer te continueren.
Doozwaer dit is een swaer punct / en wel het voornaemste van allen / zijnde
mijnstemme te leege om dien hoogen toon wel te halen / also f' Lants midde-
len ny ten deele onbekent zyn / nochtans moet int voor by gaen daer oock
wat van handelen.

Men sal ny mogelijck toe staen / dat alle het gene ic segge datmen verfoer-
den soude / wel behoort verforcht ende geconsenteert te worden / ende dat / so den
vpant sulc s' wepger / men gemeen Wyde en behoort te maken / ia / dat het voor
de selanden sterker en beter ware in d' Oorloge te continueren / als den bye-
de aen te gaen: maer men seyt voor een gemeen spreck-woort: T' is haest ge-
sept Broeder Dierick, maer daer hoorst een Cappe toe / also is het oock haest
geseyt in d' Oorloge te continueren / maer daer moeten middelen wesen / waer
mede die sal connen onderhouden worden / wy hebben bus lange in d' Oorlo-
ge geweest / die noch jaer op jaer is versterckt geworden / de Landen zyn seer
ten

ten achter/met zware Interesten belast/de lasten meerderen dagelijc/ende het in-comien mindert/waer dooz de landen eyndelijc in het wtcrste verderf staen te vallen / men can niet speuren dat het noch haest tot een eynde soude mogen comen: Ende verheerde landen zijn noch veel machtege steden/ den Spaigniaert heeft sijn schatten van Oost en West-Indien hem dagelijc toe bloeyende/hem en ghebreect gheen oudt erbaren Crijs-volck/hy salt ons wel verduren/etc.

Dooz eerst dunct my dat ick hier byrans hoorde de stemme vande verspieders die het lant Canaan verspiet hadden/die daer ingesien hadden/ vele in-woonders/stercke steden/groote lieden/Aeusen kinderen/en/na haer menschelijc ver-nuft/en condon sy dat lant niet in nemen/daerom wilden de kinderen van Isra-el weder na Egypten, of inde Woestijne sterben/vergeten hebbende alle Gods wercken en weldaden/ ende met wat stercken arm hy haer wt Egypten hadde gelept/also schijnet/dat wy met dese vrede ooc weder na Egypten willen / en dat wy meer vasticheyt inden vrede met onsen byant sullen binden/als onder de genadige bescherminge Gods/in sulcke rechtveerdige Oozloge/en dat wy ooc vergeten hebben de wonderbaerlijcke verlossinge daer mede hy ons/geduerende de se Oozloge so menichmael verlost heeft / en dat wy meynen dat sijne Vaderlijcke goetgunsticheyt/genadige hulpe ende bystant/daer wy inden noot onsen toe vlucht so dicke wils toe hebben genomen/ende troost vercregen hebben van ons geweken is/dat hy onser vergeet/ende sijne hant van ons ghewent heeft / ende dit alles om dat onsen byant eenighe jaren herwaerts wat voozdeels op ons schijnt gecregen te hebben / ende dat het niet al na onsen wil en heeft ghegaen/daerom worden wy onpatientich/ende segghen met die van Israel, wy en conuense niet dwinghen.

Maer genomen/het sy so zwaar met de belastingen / Interesten ende anders als men vooz gheeft/wat salmen doen so den byant geene rebelijcke conditien en wilt geven / ende soo hy de souberainiteyt niet en wilde quiteren / soudemen niet moeten in d'Oozloge blijven/en middelen schaffen ten besten datmen conde: alsoo mi oock.

D'Interesten ende lasten en zijn niet al in een iaer op gheromen/also en moetse ooc niet al in een jaer af gedaen worden / so Nederlandt weder tot een lant haem mach comen (gelijc met Gods hulpe is te hopen/tae) de lasten sullen dan seer haest comen betaelt worden/die dese landen alleen sullen zwaar vallen.

Ick hebbe ooc bewesen dat de lasten/in tijt van Vrede de vereenichde landen meer sullen drucken als in d'Oozloge/ende so wy geene macht en hebben / met het groot in-comen dat wy mi hebben om in d'Oozloge te continuieren / veel min sullen wy de macht hebben om d'Oozloge weder t'aenbeerden/als ons die middelen begeven sullen/daer wy nu noch hulpe ende assistencie hebben vande onmliggende Potentaten/welcher affectie genoech gespeurt wort aende heerlijche Ambassadeurs diese van allen sijden sepnden/ende de goede presentatien die se ons doen / om onse rechtveerdige sake te helpen hant-haven: welcke occasie dient waer genomen/want het yser moet gesmeet zijn dewijle het heet is / ende t'is beter eenen vogel inde hant/als vele die inde locht vliegē/ men behoort het sekere vooz het onsekere te nemen / aen t'gene men dabelijc ontfangt en gewoelt en can niet getwijffelt worden/maer aen t'gene in toetomende tijden sal wesen/

machmen

machmen met recht in sulcken saken van beloude hulpe twijffelen/wy hebben nu ooc noch veel out herbaren Crijs-volc dat binnē vijf oft ses jaten berre sal te soecken zijn/so dat wy als dan veel in in soude connen als nu d'Orzloge sustinerē So yemant hier op soude willen seggen : op der Woxten toefegginge en is niet te steunen/sp soecken meer haer eyg en als ons voordeel/haer hulpe en is maer om ons t'onthelpen : maer wanneer sulcx ware (t'welc ic nochtans niet en geloobe) soo en soude het haer niet van noode zijn ons assistencie te beloben/ in act souden ons tot den Wyde ruden/want sy dooz den Wyde veel beter middel sulle hebben om ons te schadē / als sy sulcx inden sinne hadden/dan inde Orzloge.

Daer is oock over lange jaren eenen middel booz geflagen om d'Orzloge op de Welt-Indien te dixerteren/ick hebbe ooc een Discours gemaect op de dixerfie van d'Orzloge / daer in ick genoegsaem meyne bewesen te hebben datmen met clepne oncoften ende perijckel/met Gods hulpe/d'Orzloge van dese landen sal connen dixerteren / waer dooz de schatten / die van Oolt ende Welt-Indien comen/ende daer den Spaigniaert geheel Europa mede plaecht / souden eenen anderen cours nemen / en in stede van in sijne boze te bloepen/souden inde onse vallen : ende hy soude daer oock met sijn oudt Crijsch-volck so veel werry cryghen/darfe ons hier niet quellen en souden/ende alsoo souden die stercke steden/driemen so seer hreest/als Jericho, van selfs om vallen / als hun de fondamenten van het Indiaens Gout begaben.

Welcke middelen dienden versocht / cermen tot eenen slibberigen Wyde soude berfaen / ende oft wy noch een Jaet dyp ofte vier in d'Orzloge continueerden/ met hulpe van onse goede Nabueren/ daer mede en waren wy niet geheel t'onder/al quamen onse aenlagen schoon niet te gelucken naer ons wenschen/ende souden dan alsoo goeden conditien bespreken als nu.

Ende genomen wy quamen onder-tusschen een plaetse oft twee te verliesen/waer dooz den vrant moedigh wordende ons soo goede conditien niet en soude willen geven als nu : soo ware daer heel goeden raet teghen/ ende ick en wilde Gog maer dreyghen Magog tegens hem te brengen/want als menden Spaigniaert die des Gogs (namelick den bedechten Antichrists meeste voozstander is)alleenlic maer dreyghde/dat men Magog (dat is den Turck ende den Moor) Schiepen soude leenen/diese wel souden betalen/ende sonder onsen cost onderhouden/om den voet in Spaignien te moghen setten/t'is seker dat den Coninc van Spaignien met zijne Don Diegos ende Don Rodrigos het herte soo bange soude worden/als het den Coninck Bellazer met zijne geweldige wiert / als sy de schrijvende handt aende want saghen / ende de beduydinghe verstonde: niet dat ick van ghevoelen oft meyringe ben datmen tot de daet selve behoort de comen/of dien middel te gebuycken/ vastelick betrouwende dat God onse aenlagen sal segghen ende eene volcomene verlossinghe geven/sonder dat wy der Godtloofse Turcken ofte Mooren hulpe behoeven te gebuycken/maer ic wil seggen dat den schick den Spaigniaert soude verbaest maken/als hy soude gedencken hoe dat den Coninck Don Rodrigo dapt over ghebaren is.

Het schijnt ooc dat Godt de Heere ons den wegh wyist die hy wil dat wy hen sullen om tot eene volcomene verlossinghe te comen/dooz de heerliche victorien die hy ons in Oolt Indien ende noch cozt op de Custen van Spaignien verleent heeft. Ja het en is/soo langhe als de werelt gestaen heeft / noyt ghe

hoort / dat sulcken groot ghetal van Schepen als dese 10. oft 12. Jaren herwaerts na Golt-Indien zijn ghebaren / met soo wepnigh verlies / sulcken oft diergelijcken grooten perijculeusen Reysen souden gedaen hebben. Ick en can ny oock niet laten duncken dat de Heere daer toe sulcken miraculeusen seggen soude geven / alleenlick om dat wy souden rijck worden ende weelderigh / maer dat sulcx gheschiet tot zijns Naems eere / op dat zijn Evangelium daer soude vercondicht worden / ons tot een overtuypinge van groote ondanckbaerheyt teghens hem / indien wy daer niet van herten na en trachten.

Een pder can oock wel bedencken / wat groot voordeel dat het vooz dese landen soude wesen / waameerse hare Colonias in Welt-Indien mochten planten / ende also hare traffijcke daer stabilieren / ick geswijge / dat het heplige Evangelium onder de blinde Heydenen ooc soude verbyept worden / ende Godes Kerke voozt-geplant / t'welck is het vooznaemste daer op behoorden gesien te worden / welke goede occasie wy niet en dienden te versuymen.

Ick meyne dat dese Landen oock noch so seer niet t'onder en zijn / oft souden wel middel vinden om cojts wat groots teghen den vyant te verrichten / t'welck soude gheschieden / so de Steden / benessens d'ordinaire middelen / die het Lant heeft / een deel van haer insomen / t'welck seer groot is / wilden besteden / dat alle onnodige costen op het nauste wierden afgeschafft / datter nauwe toesicht wierde genomen / dat de gemeene middelen niet en wierden gefraudert / ende de gemeente vermaent wat eene schandelicke dieverije het is / te stelen het gene dat tot bescherminghe van t'Waderlant / ende de ghemeene bysjept wozt ghegeven (waer van eenige dooz onverstant niet veel wercx noch sonde en maken) / dat hem voozders een pgelick in zijn Ruyt wel quete / d'oogh he meer hebende op het gemeen beste / als op zijn particulier profijt / ende dat de gene / die in faulte gebonden wiert / met alle rigeur aen lijf ende goet gestraft werde: dat d'oberdaet die in Vanquetten / Waeltijden / ende Cleederen ghebaen wozt / met goede wetten wierde inden toom ghehouden / ende dat hem een peder ter contrarien liberael thoorde / om het ghene hy aen sulcken oberdaet verpact / tot der Oozloghe te contribuieren / want daer zijn verscheyden Landen daer d'Inwoonders wel ghelt hebben om hun dagelijcx djoncken te djoncken / maer niet om wat te gheben tot bescherminge van hare bysjept ende leben. Wanneer dan een peder sijne schuldige plicht hier in na guame / t'ware seker dat wy meer middelen souden hebben als opt te boozen / ende ghenoech om niet alleen d'Oozloghe te mainteneren / maer om die met Godes hulpe oock haest tot een ghewenscht eynde te byngghen.

Wy zijn nu eenige Jaren herwaerts van onsen vyant hert gedruet ende aentghetast gheweest / maer hy / die ons gejaeght heeft / heeft oock moeten loopen / ende is so t'eynden aen ghecomen / dat hy heel aneghtich is / ende t'heeft hem hier in gegaen ghelijck de wyeede wilde dieren / die doot-braken / ende teghens haer eynde schizkelick ghebeeren / ende t'schijnt dat sy het al vernielen sullen / maer wat is daer toe anders van nooden als een wepnich tijts om haer haest den gheest te sien gheben? Alfoo hier oock / den Spaignaert siende dat hy ons gheen meester en tonde worden / ende dat / in stede dat hy het ons soude verdueren / wy hem souden verduert hebben / soo heeft hy zijn reste by gheset ende alle sijne

zijne macht t'samen gezocht om ons t'ssens te dempen. Waer wat isser ge-
volght? Hy heeft op het Hinne En ghesien/ maer t'Gansen En is hem ont-
loopen/ want hy heeft Ooltende gewonnen met eenen onghelooffelicken cost
ende verlies: daer tegens Sluys, IJendijck, Ardenborgh, ende andere plaetsen
van veel meerder importantien verloozen/ daer by alle t'gene hy daer na noch
heeft verobert / niet en mach vergheliken worden: soo dat hy daer mede an-
ders niet en heeft wtgherecht / als zijn Vathen op de Giste te doen loopen:
Waer toe den Marquis Spinola wel heeft geholpen/ die vooz dese verenighde
Landen soo goeden Capiteyn is geweest als den Spaigniaert hier in t'Land
ont heeft gesonden / ende heeft haer om diverse reddenen soo goeden dienst ge-
daen als eenigen anderen vooz hem/ ende onder andere/ om dat de voozgaende
de Cappe wat sneden na dat sy het Laken hadden / maer desen heeft sulcken
breeden riemen wt een ander mans Leder gesneden en zijnen meester het Gout
so diere doen roopen / dat hy / om te verrijghen het gene dat hy verobert heeft /
hem haest heeft doen sien den bodem van alle zijne Coffers / Cassen / Kisten / en
Stock-beursen / ende epndelick so verre helpen brengen / dat hy met zijne Cre-
diteuren (doch sonder haer consent) heeft moeten accorderen / ende zijn daghen
maken / het welck (op hare wijze) heet een Decreet maken / maer onder ons
Coopliden noemen wy het Bancqeuroet-spelen: het schijnt dat den Coninc
Spinola vooz dese reyse onder d'ander Crediteuren niet en rekent / ende hems
noch spaert tot eene beter gelegentheyt / en dat hy nu noch sal betaelt worden /
om hem daer naer te beter te rijpen / so hy hem eens ter deghe can vatten. Du /
Godt hebbe lof / het en is niet ons noch so verre niet gecomen / ende al comt het
water aende lippen / ten loopt noch inden mont niet.

Ende wy en moeten oock niet twijfelen / maer vastelick betrouwen / dat on-
sen goeden Godt / die ons tot noch toe in onse rechtverdige sake so genadelick
heeft geholpen ende beschermt / ons oock noch sal behoeden / ende niet toelaten
dat onse vbanden ons souden onderdruken ende haren moettwille een ons be-
bijben / maer om zijns D. Naems eere wil / ons eene goede verlossinge geven.
Ende al waer het so dat ons alle wterlicke middelen begaben / ende geen men-
schelike hulpe meer vooz handen en ware / so moeten wy nochtans niet wan-
hopen / maer ons betrouwen alleen op Godt setten. Want gelijk de Heere seyt
vooz den Propheet Ieremia Cap. 17. vers. 5.

*Vervloect is de man, die hem op menschen verlaet, ende hont vleesch
voor synen arm, ende met syner herten vanden Heere vlycket, &c. ende
vers 7. Ghezegent daerentegen is de man die hem op den Heere verlaet,
ende de Heere zyn toevsicht is.*

Het is wel waer / dat / als wy aensien onse menschuldige sonden ende ober-
tedingen / de cleyn-achtinge van Gods heylige woorz / dat den vber indē Godt
dienst / beneffens de Christelike liefde seer vercout / de ghericheyt / overspel / hoe-
terij / gulsicheyt / hoerdijs / pracht ende prael ende andere sonden onder ons
seer wassen en toe nemen / so hebben wy wel ooz sake om breeven / dat Godt ons
daer om sal straffen / en t'hups soecken / maer als wy ter contrarien in sien dat
gelijcke

gelijcke wel de cause/daer wy hoor sijden/rechtbeerdich is / so hebben wy oec
oorsake te gelooven/dat hy/die een Godt der gerechticheyt is/onse goede cause
sal voorszaken / ende so wy noch gelijckel in onse sonden volherden en voort
gaen/dat hem oock geene roeden en sullen gebreken om ons te castijden. Ende
tot beslupt/antwoorde ick den genen/die seggen/dat God ons so wel inden vze
de als in d'Orzloghe sal comen beschermen / dat hy ter contrarien ons so wel
door den vrede als door d'Orzloge sal comen straffen/ ende te meer so wy in dese
vze handelinghe pers doen dat tegen onse schuldige plicht is.

Daer mede / nits gaders t'ghene ick in in mijn voorszaken Discours ver
haelt hebbe / genochsaem meyne bewesen te hebben/dat de neeringe in de ver
eenichde landen door den vrede sal afnemen/d'wtgelwekene weder verrecke /
dat dese landen sullen verswacke/ende den vyant versterckt worden / dat inden
vrede wepnighe verskeringe is/soomen der wtgelwekene vyzheyt niet en ghe
denckit / ende dat hare vyzheyt de verskeringe ende vasticheyt voorszaken staet
is/dat sulcx oock behoort versocht te worden/ende met recht niet en mach ghe
wepghert zijn/ende gewepgert zijnde / gheenen vrede en behoort ghemack
te worden/datter oock noch middel genoch is/om door Godts hulpe niet on
se goede nabueren d'Orzloge tot een gelwenscht eynde te brengen.

Ick moet bekennen/dat ick alsoo gheene geleertheyt en hebbe/noch de ga
be om met wepnich woorden veel te comen segghen/ in desen wat langher ben
gewest als een Discours wel verhepschste/noch tans verhope/dat de goether
tigen leser/alles sal int goede nemen/siende dat den goeden pber/die ic tot mijn
Vaderlant hebbe/de penne wat heeft doen vloepen. So hier in pers can gebo
den worden dat het ghemaeen beste mach dienstelijck wesen / houde ick mijn
arheydt door wel besiet / so niet/so en isser maer so veel moeyte verlozen.

Den almachtigen Godt ende Vader biddende/dat hy om de verdiensten sij
nes Soons onses Heeren Jesu Christi wille / door sijnen heyligen Geest in al
ler vromer Nederlanders herten alsoo wil wercken/datse het talent-pont/dat
haer gegeven is/in dese periculose tijden niet inder aerden en begraven / maer
t'selue openbaren/ende in het werck legghen mogen/ ende dat hy onse Christe
lijcke Overheyt met den Gheest der wijsheyt ende des Orzdeels also begabe/
datse van alles wel ghewaerschout zijnde/ de redenen van beyde sijden teghens
malcanderen stellende/een recht onderschept mogen maken tusschen een
d'ander gevoelen/en datse also den goeden raet der ouden verckende/den qua
den Raet van Roboams ionge Raets-lieden verwozen mogen/ op dat daer
door sijnen heylighen name ghelooft ende gepresen worde/sijn Kercke
ende Gheueente gheboudt / ende dat wy epudeligck mochten
vercrighen eenen ghewensten salighen

vrede : AMEN.

F I N I S.